

СТО
РОКІВ
ПРАЦІ

для науки і нації

*Коротка історія Наукового Товариства
ім. Шевченка*

*написав
Проф. д-р Василь Лев*

СТО
РОКІВ
ПРАЦІ

для науки й нації

*Коротка історія Наукового Товариства
ім. Шевченка*

*написав
Проф. д-р Василь Лех*

СТО РОКІВ ПРАЦІ

ДЛЯ НАУКИ Й НАЦІ

КОРОТКА ІСТОРІЯ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА

НАПИСАВ

ПРОФ. Д-Р ВАСИЛЬ ЛЕВ

diasporiana.org.ua

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ім. ШЕВЧЕНКА в ЗДА
Нью Йорк — 1972

SHORT HISTORY

OF THE SHEVCHENKO SCIENTIFIC SOCIETY
BY PROF. WASYL LEW, PH. D.

Всі авторські права застережені
COPYRIGHT — 1972
by the Author

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ. ШЕВЧЕНКА

Продовж майже столітнього існування Наукове Товариство ім. Шевченка (НТШ) пережило кілька фаз розвитку, що зводяться до таких періодів:

1. 1873-1892 Товариство ім. Шевченка
2. 1893-1914, часи до першої світової війни
3. 1914-1939, воєнне лихоліття і під польською займанщиною
4. 1940-1944, під большевицькою та німецькою займанщинами
5. 1947 — дотепер, НТШ в вільному світі:
 - а. 1947-1949, НТШ в Німеччині.
 - б. 1950 — окремі НТШ в Європі, ЗДА, Канаді та Австралії, об'єднані Головною Радою НТШ.¹⁾

I. ТОВАРИСТВО ІМ. ШЕВЧЕНКА

Заснування Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові виникло наслідком культурних змагань українських патріотів під Австрією, названих народовцями, у другій половині XIX ст., які, продовжуючи працю ідейного гурта „Руської Трійці” („Русалка Дністрова”, 1837) і працю основників „Галицько-руської Матиці в 1848 р., виступили проти москвофільського руху в Галичині, що почався вже в 50-их рр. і зростав у наступних десятиріччях. Народовці гуртувалися довкруги недовготривалих журналів, як „Мета”, „Вечерниці”, „Правда” і в товариствах „Руська Бесіда” (заснована 1864) і „Просвіта” (засн. 1868). Коли „Просвіта” в 70-их рр. обмежила свою діяльність загальноосвітньої праці серед українського суспільства в Галичині до ширення освіти серед селянських мас, виникла потреба заснувати товариство, що дбатиме про розвиток рідного письменства й літератури цілого українського народу,

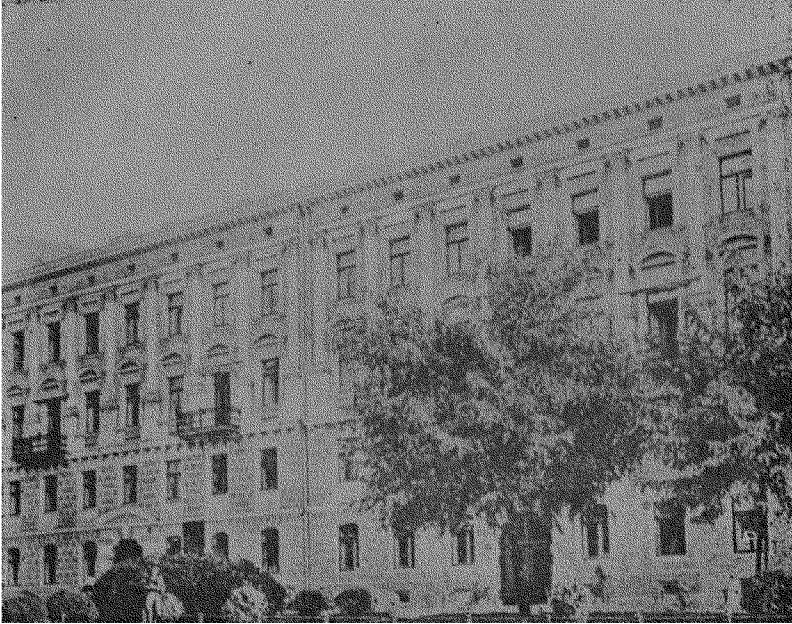
¹⁾ Щоб не розбивати суцільної картини праці деяких клітин НТШ (секції, комісії, інститутів, видавничих серій тощо), обговорюю їх безперервно від початку існування ТШ і НТШ по сьогодні.

також із підросійської займанщини. Як під Австрією москвофільство і ворожа українцям політика поляків, що змагали до спольонізованнн українців, так під Росією царський уряд Валуйським (1865 р.) та Емським (1876 р.) указами забороняв розвиток української культури. Тому українці з-під обох займанщин вирішили заснувати літературне товариство з метою видавати літературні твори, передусім заборонені під Росією. Так постало „Товариство ім. Шевченка”. До заснування його причинилися фінансово в більшості придніпрянські народовці, Олександр Кониський, Дмитро Пильчиків, Михайло Драгоманів, Єлисавета Милорадовичка, а з галицьких о. Степан Качала, Теофіл Дембицький, Михайло Димет і ін. Так, хоч поділені кордонами українці, з-під обох займанщин об'єдналися під одною соборницькою ідеєю, про що вже мріяли члени „Руської Трійці”. Члени основники накреслили мету й завдання товариства: допомагати розвитку українського письменства і літературознавства, вести видавничу діяльність і наукову працю і гуртувати галицьких та придніпрянських робітників пера, науковців і письменників. До цього мала служити власна друкарня, видавання книжок і літературних та наукових часописів, спомагання літературних видань, роздавання премій і допомог робітникам пера, влаштування прилюдних відчитів, літературних вечерниць тощо.

Підписаний першими членами — основниками статут затвердило галицьке намісництво 11. грудня 1873 р., а перші загальні збори відбулися 4. червня 1874 р. За зібрані гроші 18,056.84 австр. корон закуплено друкарню і на основі дозволу розпочато друкування книжок, переборюючи різні труднощі через протидії москвофільства і деяких польських урядових чинників.

Отже в першому періоді Товариство видавало здебільша літературні твори, а то: „Кобзар” Шевченка під редакцією Омеляна Огоновського та фінансуванням К. Сушкевича, повісті й оповідання Бориса Грінченка, Івана Левицького-Нечуя, Костя Подоленка, поезії Степана Руданського, 4-томову „Історію української літератури” Омеляна Огоновського, його мוזознавчу працю „Studien auf dem Gebiete der ruthenischen Sprache”. Видано також 2 річники „Правди”, а від 1885 видавано журнал „Зоря” (до 1897). Щойно згодом товариство заснувало бібліотеку, що скоро почала розростатися.

В першому періоді Товариство об'єднювало таких науковців (70-тих рр.), як: Іван Верхратський, Іван Горбачевський,

НТШ у Львові.

Борис Грінченко, Корнило Заклинський, Олександр Кониський, Іван Еміліянович Левицький, Іван Левицький-Нечуй, Омелян Огоновський, Гнат Онишкевич, Омелян Партицький, Іван Пулюй, Остап Терлецький, Юліян Целевич, Володимир Шухевич і в 30-их та 90-их рр.: Григорій Величко, Михайло Зобків, о. Михайло Зубрицький, Ілля Кокорудз, Олександр Колесса, Михайло Кос, Володимир Коцовський, Данило Лепкий, Кость Левицький, Юліян Романчук, Осип Маковей, Євген Озаркевич, Євген Олесницький, Михайло Павлик, Іван Франко, Щасний Сельський, Петро Стебельський, Кирило Студинський, Остап Макарушка, Іван Копач.

II. НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ. ШЕВЧЕНКА

Розвиток української культури в Галичині в 80-их і 90-их рр. XIX ст. та згуртування саме в Галичині не тільки галицьких але й придніпрянських літературознавців і науковців усіх ділянок української культури в наслідок переслідування українцями під Росією, викликали потребу поширити й розбуду-

увати працю Товариства. Тому в 1892 р. переіменено „Товариство ім. Шевченка” в „Наукове Товариство ім. Шевченка” (загальні збори 13. березня 1892) з метою плекати й розвивати науку й мистецтво українською мовою, збирати й зберігати всякі пам’ятки старовини і наукові предмети України. В виробленому статуті і затвердженому галицьким намісництвом 16. листопада 1892 з’ясовано плян праці Товариства на основі поділу й угруповання окремих ділянок науки та з відповідною програмою наукової праці:

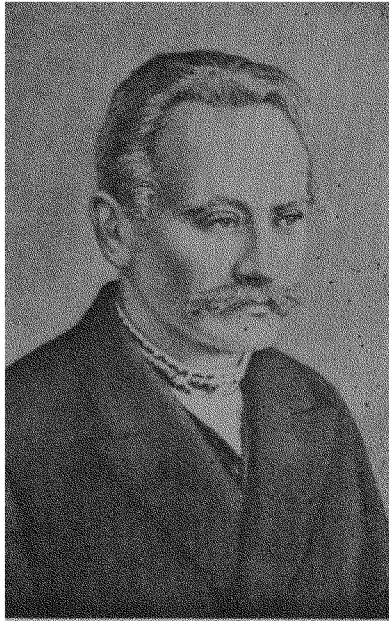
1. Наукові досліди — а) з української та слов’янської філології і з історії українського письменства й мистецтва; б) з історії та археології України, а також наук філософічних, політичних, економічних і правничих; в) з наук математичних, природничих із географією та лікарських;
2. доповіді, розвідки, наукові дискусії;
3. з’їзди вчених літератів і мистців;
4. видання наукових „Записок” товариства, як також видання інших періодичних журналів і літературних творів;
5. премії та підмоги вченим і літератам;
6. збирання предметів для музею і бібліотеки в краю та закордоном;
7. влаштування власної книгарні і друкарні.

Секції та комісії

Відповідно до головних галузей наукової діяльності в НТШ організовано три окремі наукові секції: історично-філософічну, філологічну і математично-природописно-лікарську. Цей поділ не відповідав повністю деяким дисциплінам. Тому сьогодні розділено третю М-П-Л-С на Математично-фізичну і Хемічно-біологічно-медичну. При кожній секції утворено відповідні підсекції, звані комісіями. Кожною секцією кермує директор і секретар, а комісією голова та секретар комісії. Членів НТШ організовано в двох групах: 1. дійсні, кваліфіковані науковці, що їх обирають секції за їхні наукові заслуги і друковані праці. Затверджував їх виділ. Тепер затверджує їх Головна Рада. 2. Звичайні, що ними може бути кожний український громадянин з академічною освітою. НТШ обирає також почесних членів Товариства за особливі заслуги чи то на полі науки, чи за працю для організування і несення матеріальної допомоги Товариству. Після другої світової війни на еміграції в вільному світі введено ще групу т. зв. членів при-

Михайло Грушевський.

Іван Франко.

хильників, тобто тих що постійно підпомагають фінансово товариству. З початком 50-их рр. цього сторіччя введено теж групу членів-кореспондентів, подібно як у всіх наукових установах західнього світу. Вони звичайно є кандидатами на дійсних членів. НТШ іменує теж дійсними членами учених чужинців за їхні заслуги для української науки і культури.

**

В другому періоді свого існування, 1893-1914 НТШ розвивалося найуспішніше, передусім під головуванням проф. Михайла Грушевського, що його покликано в 1894 р. на катедру історії у львівському університеті. Він пробув на цьому пості до 1913 р. М. Грушевський гуртував у секціях та комісіях усіх учених та науковців з-під обох займанщин, спонукував утворювати нові комісії при секціях для сегрегування окремих дисциплін. Щоб пошквалити наукову працю, він притягав до товариства крім науковців і вчених чужинців також і молодих адептів науки, студентів університетів.

При Філологічній Секції зорганізовано такі комісії: 1. Літературну для дослідів у ділянці літератури, 2. Мовознавчу для дослідів мови, 3. Етнографічну (1898) для організації наукових екскурсій і записування фольклорних матеріалів, 4. Бібліографічну (1909) для збирання бібліографії різних ділянок українознавства. В 1900 р. засновано Комісію для мови і правопису. До другої світової війни при ФС були такі комісії: української мови, мовознавча, української літератури, слов'янознавства, Шевченкознавства, етнографії, бібліографії і класичної філології.

Першими дійсними членами Ф-Секції були: Олександр Барвінський, Іван Верхратський, Володимир Гнатюк, Михайло Дикарив, Ілля Кокорудз, Олександр Колесса, Олександр Кониський, Володимир Коцовський, Остап Макарушка, Омелян Партицький, Степан Смаль-Стоцький, Кирило Студинський, Іван Франко, Юліян Романчук.

**
*

При Історично-філософічній Секції засновано: 1. Археологічну Комісію (1895) для опрацювання і публікування праць з історії України та української літератури. З цієї Комісії згодом вилонилися окремі комісії: а. Старої історії України, б. Нової історії України та історичного джерелознавства. Дальші Комісії: 3. Національної економії, 4. Соціології та статистики, 5. Правничо-економічна, 6. Термінологічна, 7. Музикологічна, 8. Історія мистецтва (1918), та 9. Музею історично-воєнних пам'яток (в 30-их рр. XX ст.).

Першими дійсними членами І-ф Секції були: Володимир Антонович, Наталь Вахнянин, Федір Вовк, Михайло Грушевський, Станіслав Дністрянский, Михайло Зобків, Кость Левицький, Володимир Охримович, Юхим Сіцінський, Петро Стебельський, Остап Терлецький, Степан Томашівський, Яків Шульгин.

При Математично-природописно-лікарській Секції постали комісії: 1. Лікарська, 2. Фізіографічна (1909), 3. Географічна, 4. Технічно-наукова, 5. Агрономічно-наукова, 6. Охорони природи, 7. Термінологічна.

Під патронатом М-п-л Секції відкрито в 1921 р. „Інститут нормальної і патологічної психології” під проводом д-ра Степана Балая, що проіснував тільки кілька років до часу виїзду проф. Балая до Варшави, та „Бактеріологічний інститут під

Наукове Товариство ім. Шевченка в Нью Йорку.

проводом д-ра Максима Музики і д-ра Юліяна Кордюка. Дня 1. липня 1938 р. передано цей Інститут під управу „Народної Лічниці” у Львові, одначе весь інвентар залишився власністю НТШ. Висліди праці цього інституту подавано кожночасно в „Лікарському Віснику”, органі М-п-л С. та „Лікарського Товариства” у Львові.

Першими дійсними членами М-п-л Секції були: Іван Верхниський, Григорій Величко, Іван Горбачевський, Осип Дакурн, Володимир Левицький, Петро Огоновський, Євген Озарке-

вич, Іван Пулюй, Щасний Сельський, Олекса Черняхівський, Володимир Шухевич.

Крім комісій при секціях засновано в 1918 р. міжсекційну „Видавничу Комісію” для накладів книгарні з метою пожвавленого видавання не тільки наукових праць, але також і літературних. Засновано також „Музейну Комісію”. Після впорядкування музеїв її розв’язано. З початком 20-их рр. нашого сторіччя засновано для допомоги Виділові НТШ, вибраному що два роки, ще т. зв. „Адміністраційні Комісії” — а) для заряду нерухомим майном, б) друкарняну, в) книгарняну, г) бібліотечну, г) для розподілу допомог із фонду літератив утвореного в 1918 році. Ці комісії можна було розв’язувати після виконання їхніх завдань.

Видання НТШ

Для публікування наукових досягнень НТШ почало від 1892 р. видавати науковий журнал „Записки Наукового Товариства ім. Шевченка”, в першому і другому році по одному томові, в 1894 р. два томи, в 1895 р. чотири томи, а від 1896 р. по шість томів кожного року. „Записки НТШ” були спершу органом усіх трьох секцій, а від 1897 р. тільки Історично-філософської та Філологічної секцій. Третя секція почала видавати свої праці в „Збірнику Математично-природописно-лікарської Секції”, пізніше й німецькою мовою п. н. „Sitzungsberichte der Mathematisch-naturwissenschaftlich-ärztlichen Sektion”. Позатим обидві перші секції почали від 1898 р. видавати також „Збірники”, призначені на окремі видання більших статей і матеріалів.

Від 1894 р. НТШ почало видавати „Часопись правничу” під редакцією д-ра Костя Левицького, яку від 1896 р. переіменено на річник, присвячений виключно науковим працям. Опісля в 1900 р. змінено також назву цього журналу, відповідно до змісту, на „Часопись правнича і економічна”.

В 1894 р. засновано також „Руську Історичну Бібліотеку” під редакцією Олександра Барвінського. В 1895 р. почали видавати за почином Археологічної Комісії „Джерела до історії України-Руси” під редакцією М. Грушевського і „Пам’ятки українсько-руської мови і літератури” під редакцією Івана Франка.

Для публікування фольклорних матеріалів засновано в 1895 р. журнал „Етнографічний Збірник” спершу під редакці-

сю М. Грушевського та І. Франка, згодом І. Франка та Володимира Гнатюка (спершу по одному томі річно, опісля по два) та „Матеріали до українсько-руської етнології” (один том у році) від 1898 р. під редакцією Федора Бовка. Від 1898 р. на пропозицію М. Грушевського НТШ почало видавати популярно-науковий місячник „Літературно-науковий Вістник” замість „Зорі” (двотижневика формату 4°, 1885-1897), спершу під редакцією Олександра Борковського, а пізніше М. Грушевського, І. Франка та Осипа Маковея. В 1907 р. перенесено редакцію ЛНВ до Києва, де він виходив аж до 1918 р. В 1922 р. відновлено цей журнал у Львові під редакцією Дмитра Донцова, але не під фірмою НТШ, хоч збережено тяглість річників починаючи від 1898 р.

В 1898 р. за ініціативою НТШ засновано „Українську Видавничу Спілку” для видавання українських та іншомовних творів і популярних розвідок, під редагуванням І. Франка та В. Гнатюка. Видавнича Спілка видала понад 300 чисел книжок і брошур.

В 1900 р. засновано журнал „Хроніка Наукового Товариства ім. Шевченка”, що виходила українською і німецькою мовами що чверть року аж до першої світової війни. Спершу „Хроніка” виходила неправильно, а згодом перед загальними зборами НТШ. Після другої світової війни відновлене НТШ в Мюнхені видало два числа „Хроніки” українською мовою, від 1950 р. видає її неперіодично Головна Рада НТШ. „Хроніку” як інформативний журнал про наукову діяльність НТШ видавано українською та німецькою мовами „Звіdomлення з засідань секцій і комісій” із резюме або тезами прочитаних доповідей. („Chronik Ševčenko-gesellschaft der Wissenschaften in Lemberg”).

В 1901 р. засновано „Українсько-руську Бібліотеку” для друкування критичних видань творів українських клясиків і „Правничу Бібліотеку” для видавання оригінальних і правничих та економічних університетських підручників.

БІБЛІОТЕКА

Бібліотека НТШ постала в 1893 р. з дарованих товариству (О) Кошицьким 392 книжок та інших дарів, що приходили з кожним роком що раз більше, з купованих книжок, а від 1899 р. з подвійного обміну власними виданнями з іншими науко-

ними інституціями й бібліотеками різних країн із цілого світу. Під пануванням Австрії розвивалася бібліотека успішно, дарма що з початку не було відповідного приміщення для неї. Першим бібліотечним був Михайло Павлик (1897-1904), а опісля Іван Джиджора, Іван Кревецький, а останнім аж до 1944 р. був Володимир Дорошенко. Коли прибувало щораз більше нових книжок, приміщення бібліотеки в кам'яниці при вул. Чарнецького 24 ставало щораз тісніше, тому в читальні було тільки 30 місць для читачів. Платні урядовці і стипендисти каталогували весь час нові книжки.

Вартісне й цінне бібліотеки — це книжки з обсягу україністики й українознавства. Тут були стародруки з XVI-XVIII ст. (а це: „Апостол” Федорова 1574 р. і аж по перший друк „Енеїди”), новодруки XIX-XX ст. із східної України, Галичини, Буковини, Закарпаття і українських поселень в Америці. В бібліотеці НТШ комплектувано українські періодичні видання (майже всі українські газети й журнали). Зібрано всю наукову літературу з обсягу українознавства. Найбільше російською мовою, а також іншими мовами збирano теж літературу наукову й белетристичну з інших галузей наук, як славістика, фолкльор, історія, філософія, природописні науки.

Бібліотека мала понад 1000 чисел рукописів, з чого майже половину творили рукописи з бібліотеки І. Франка з XIV-XX ст. Були це старші рукописи церковного характеру (Мінеї, Триоді, Євангелія, Апостоли, Ірмологіони тощо), закарпатське письменство XVII-XIX ст. Новіші рукописи були світського характеру. Крім того в бібліотеці збирano також документи й листи визначніших галицьких і деяких придніпрянських діячів культури; також багато автографів наших письменників та знадоби до біографій приміщено в архіві бібліотеки. Архів бібліотеки був невеликий. З вибухом першої світової війни в 1914 р. він знаходився в Академічному Домі при вул. Супінського 21, де під час війни трохи поницили його солдати царської армії. Він містив велику збірку етнографічних матеріалів (власність Етнографічної Комісії, м. і. історичні пісні, наполовину приготовані до друку), переписку секретаря НТШ в літературних і наукових справах із українськими письменниками та з своїми й чужими науковцями. Під час першої світової війни понищено теж трохи дублетів книжок і часописів.

Цінність бібліотеки і її ріст від початку до вибуху другої світової війни пізнати з таких цифер:

Рік	чисел	томів	Рік	чисел	томів
1893	—	392	1910	—	53024
1894	—	600	1912	—	65612
1897	—	1800	4000	1920	— 28017
1900	—	4195	7997	1922	— 30442
1902	—		12361	1924	—
1905	—		19000	1939	— 73828
					207923
					і 2249 рукописи й атляси.

Кожного року в 20-их і 30-их рр. приходило до бібліотеки пересічно 15000 томів. Про ріст і значення бібліотеки говорить список журналів, що їх отримувала бібліотека, та список установ, що обмінювалися з нею і дари окремих осіб¹⁾.

Бібліотеці дарували свої книжки різні науковці й добродії, між ними варто згадати хоч би таких: Іван Франко — ок. 7000 томів, понад 500 рукописів старих і нових; Володимир Лесевич — ок. 3000 тт., Іван Мандичевський — ок. 1000 тт., Юліян Медвецький — ок. 2000 тт.; Олександр Кониський — ок. 600 тт.; о. д-р Петро Крип'якевич — ок. 800 тт. Були це здебільша церковно-релігійні видання і клясичні та церковно-слов'янські стародруки.²⁾ Далі: д-р Євген Олесницький — 2450 кн., д-р Іван Зілинський — 2407, д-р Іван Куровець, Модест Менцінський — ноти й музикологічні книжки. І так на передодні другої світової війни бібліотека начисляла ок. 300,000 томів.³⁾

МУЗЕІ

Загальний музей НТШ постав у 1893 р. з дарованих експонатів. В 1900 р. утворено **Музейну Комісію**, що занялася впорядкуванням дарованих та закуплюваних експонатів з різних ділянок, як: збірки предметів ранньої і нової праісторії староруської культури, пам'яткові речі по Шевченкові, О. Федьковичеві, портрети визначних діячів, образи давніших і сучасних малярів, автографи тощо.

¹⁾ Див.: „Хроніка НТШ”, ч. 74, Львів 1939, стор. 65-94.

²⁾ Див.: Іван Кревецький: „Бібліотека Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові”. Львів 1923, стор. 6-7.

³⁾ Див.: „Історія Наукового Товариства ім. Шевченка”. Нью Йорк Мюнхен, 1949, стор. 25.

З 1905 року починаючи, в музеї влаштовано постійну виставу українських малярів і різьбарів. Крім того збирано і впорядковано експонати з ділянки етнографії та фольклору, церковних предметів, природознавства. В 1912 р. перенесено музей до будинку при Чарнецького 24, і приміщено його спершу в п'ятьох кімнатах. До вибуху першої світової війни впорядковано музей майже повністю. Під час російської інвазії потерпів музей через ревізії та реквізиції різних цінних експонатів. Щойно в 1917 р. угруповано збірки в п'ять відділів: 1. археологічний, 2. етнографічний, 3. природописний, 4. церковного мистецтва, 5. галерія образів.

З настанням польської влади в Галичині надалі збирано й закупувано експонати, і вже в 1920 р. відкрито музей для публіки. Згодом розділено музей на два відділи: культурно-історичний і природописний з підвідділами; перший під управою д-ра Ярослава Пастернака, другий — д-ра Юрія Полянського. Обидва директори музеїв виконували своє завдання до перетворення НТШ в філію Академії Наук УРСР, під більшовиками, 14. січня 1940 р.

Під управою директора культурно-історичного музею упорядковано експонати в вище поданих 5 групах і розкладено їх для відвідувачів та використання їх ученими дослідниками. Влаштовувано також етнографічні вистави. До 1. січня 1939 р. скаталоговано 73000 музейних предметів. До другої світової війни переведено також понад сто археологічних розкопок.

Природописний музей відкритий 1910 р. під опікою Математично-природописно-лікарської Секції комплектував збірки експонатів переважно з дарів учених та громадян (фавна, фльора, книжки й світлини) і поширив відділи палеонтологічний, орнітологічний та ентомологічний. Крім праці на місці наукові робітники влаштовували екскурсії в терен для обслідування заповідників і для наукових дослідів фльори і фавни. Про висліди й досягнення цих екскурсій подавано своєчасно повідомлення в „Sitzungsberichte der S.W.G.". Важнішими дарами для природописного музею були: геологічна і палеонтологічна збірка проф. Степана Рудницького і така сама збірка з Кавказу проф. Ковалевського, збірка геологічних і топографічних карт проф. Ю. Медвецького, ентомологічна збірка проф. І. Верхратського, зільник проф. Є. Волощак.

Природописний музей НТШ у Львові був приміщений на II поверсі при вул. Чарнецького 24. в шістьох кімнатах, де

були розміщені збірки в такий спосіб: Кімнати: I — мінералогічно-петрографічні збірки із зах.-укр. земель; II — петрографічна збірка переважно зах.-укр. земель. Впорядковували Северин Пастернак та Євген Чайковський. Палеонтологічна і петрографічна збірка опрацьовувана Іваном Олексиним. III — мала кімната, де приміщено різні карти. IV — плейстоценські збірки м'якунів і хребовців, зібрані Юрієм Полянським. V — збірки морських м'якунів, даровані Володимиром Левицьким, впорядковувані Ольгою Мриц. Збірки жуків колектовані Володимиром Лазорком. VI — єдина опалювана зала, де була канцелярія.

В 1940 р. з переіменювання НТШ в „Філіал АН УРСР” музей названо: „Львівський Науковий Природознавчий Музей АН УРСР”. В ньому працювали: Юрій Полянський, Іван Олексин, Северин Пастернак, Ольга Мриц, Едвард Жарський, Володимир Лазорко, Євген Чайковський.

В 1937 р. засновано під опікою НТШ і співдопомогою товариства „Молода Громада” та „Українського Товариства Допомоги Інвалідам” (УКТОДІ) „Музей Історично-воєнних Пам'яток” і приміщено його в кам'яниці УКТОДІ при вул. Потоцького ч. 48. Музей під управою д-ра Івана Карпинця збирав пам'ятки з першої світової війни та з наших визвольних змагань. Були там також деякі документи й акти діловодства атракційного характеру. Зліквідований польською владою Пласт передав цьому музеєві свої пам'ятки.

Музеї, головню Культурно-історичний, підтримували взаємини з іншими українськими музеями, а також із чужинцями.

ДРУКАРНЯ

Друкарню засновано в 1873 р. за гроші зібрані тодішніми жертводавцями меценатами НТШ. Від цього року аж до вибуху першої світової війни розбудовано друкарню, закуплено шість друкарських машин та інше модерне устаткування й поліпшено умовини праці в відповідному приміщенні при вул. Чарнецького 26. В 1894 р. друкарня дістала друкування шкільних книжок і соймових друків. Тоді покращало її матеріальне становище. Адміністрація друкарні була під наглядом виділу НТШ. В 1913 р. персонал друкарні начисляв 42 особи. До того року виконано робіт на 279,866.56 кор. а чистий дохід виносив 42,038.56 кор.

В 1914 р. друкарня підупала. Російська окупаційна влада заборонила друкування книжок, а при відступі з Галичини забрала найкращу машину, багато черенок і канцелярйне устаткування. Також у 1916 р. австрійська влада зареквірувала багато черенок. Через те, що друкарня мусіла обмежити свою працю, обмежила також і число робочого персоналу.

Під Польщею настали різні способи дошкулювання, як ревізії, забирання друкарського складу, відібрання друку шкільних книжок, надмірні податки. Прибутки за друк інших книжок вистачали тільки на оплачування чисельного персоналу. Мусіли прийти редукації персоналу. В 1937 р. піддано друкарню централізації, пророблено ощадності і друкарня поволі почала приносити прибутки.

ПЕРЕПЛЕТНЯ

Заснована в 1903 р., переплетня, закупивши машини для брошурування, краєння і розтинання, і через догідні інвестиції розгорнула видатну працю і вже до 1913 р. виконала робіт на суму 81,030.58 кор. з чистими прибутками 6,965.73 австр. корон. Але, як і друкарня, підупала вона під час першої світової війни та за польського панування і піднеслася матеріяльно щойно в останніх роках перед другою світовою війною.

КНИГАРНЯ

Поруч друкарні й переплетні розвивалася теж успішно і книгарня, заснована в 1892 р. Приміщена спершу в невеличкому льокалі розросталася скоро. Під управою Августа Держмаля приступила до гремії книгарень у 1893 р. і нав'язала контакт з краєвими неукраїнськими книгарнями, поширюючи свій ринок збуту і закладаючи філії в Києві (1908), Харкові (1909) і в Катеринодарі (1913). Після першої світової війни, під Польщею, книгарня втратила свої філії у східній Україні, а сама просперувала слабо. Засновані філії в Крем'янці, Перемишлі і Стрию не давали прибутків, а адміністрація централі подала в довги. Щойно перед самою другою світовою війною почав поправлятися її фінансовий стан.

ГОЛОВИ ТОВАРИСТВА

Корнило Сушкевич, 1873-1885
Сидір Громницький, 1885-1887, 1889-1891
Дам'ян Гладилевич, 1887-1889, 1891-1892
Юліян Целевич, 1892-1893
Олександр Барвінський, 1893-1896
Михайло Грушевський, 1897-1913
Степан Томашівський, 1913-1918
Василь Щурат, 1919-1925
Кирило Студинський, 1925-1931
Володимир Левицький, 1931-1935
Іван Раковський, 1935-1949
Зенон Кузеля, 1949-1952.

МЕЦЕНАТИ Й ДОБРОДІИ НТШ

Під Австрією НТШ отримувало деяку фінансову допомогу від австрійського уряду й галицького союму і від 1920 року дуже малу від польського уряду. Одначе НТШ мало більше прибутків від зарібкових установ, від громадянства й визначних масткових можновладців. Оце добродії Товариства: Єлисавета Милорадовичева з Скоропадських, Олександр Кониський, Дмитро Пильчиків, Михайло Жученко склали 6000 рублів, в 1913 р. Василь Семиренко — 100000 рублів, проф. хірургії Павло Пелехин — 100000 рублів і д-р Теофіл Дембицький. За ці пожертви НТШ закупило кам'яниці при вул. Чарнецького 24 і 26, де приміщено канцелярію Товариства, друкарню, переплетню, бібліотеку, музеї і магазини книжок. Крім того НТШ піднаймало мешкання в цих великих будинках і з чиншів оплачувало видатки на канцелярію і наукові потреби.

Із складок громадянства і більших датків (Євген Чикаленко 63,259.74 кор.) закуплено в 1913 р. площу при вул. Супінського 21, що на ній вибудовано Академічний Дім на мешкання для студентів. Після першої світової війни винаймлено його (1918-27) Гімназії СС Василянок, а два роки перед другою війною для студентів Богословської Академії.

В 1915 р. адвокат з Коломиї д-р Теофіл Дембицький записав для Товариства майно в с. Белелуя коло Снятина, около 400 моргів орного поля й сіножатей без лісів із господарськими будівнями (двір, млин, корчма), що під час першої світової

війни сильно підупали через брак ремонту. Тому в 1921-22 р. продано частину маєтку (35 морг.). За гроші з продажу утворено фундації і закуплено дім при вул. Панській, ч. 21. Крім того д-р Дембицький записав для НТШ більшу грошову суму, що в 1938 р. виносила 184,115 злотих польських. З відсотків цієї суми виплачувано стипендії двом науковим робітникам Товариства, 1800 зл. у році. Крім цих основних фундацій були в НТШ ще дрібніші фундації в реальностях і грошових депозитах, що 1. липня 1920 р., виносили: 82,592.76 кор. Під час девалюації ця сума стратила зовсім свою вартість.

Фінансова скрута, що спала на НТШ під Польщею, заставляла його боротися з матеріяльними й моральними недосяхами. Хоч за головування проф. Кирила Студинського Товариство нав'язало живі взаємини з ВУАН у Києві й отримувало значні суми за продані дублети видань НТШ, в наслідок загальної кризи в Польщі прийшла теж криза і в нашому Товаристві. Уже з початком 1930-их рр. виділ мусів перевести редукцію персоналу в інституціях НТШ, обмежити платню урядовцям і гонорарі, підвищити чинші за винайм мешкань і звернути всю увагу на санацію Товариства, щоб видобути його з довгів, а головно з податків, не плачених від закінчення першої світової війни. Виділ НТШ звернувся тоді до українського суспільства за фінансовою допомогою. Така допомога прийшла. В рр. 1937-38 зібрано на НТШ 6800 зл. п.

В 1937 р. утворено при Виділі, на основі зміни статуту НТШ фінансову раду, складену з президії, відпоручників секцій та деяких осіб фінансістів. Ця Рада сентралізувала всі підприємства під орудою спеціального директора канцелярії (Ол. Білевича) і піддала їх під точніший нагляд. Така санація Товариства почала поволі підносити його з матеріяльної скрути.

Покращання матеріяльної бази дало Товариству змогу дбати і про потреби науки. Дня 20. X. 1937 р. виділ вирішив видавати популярно-науковий журнал „Сьогочасне й Минуле” під редакцією проф. Василя Сімовича. Цей журнал фінансували „Центросоюз” і „Ревізійний Союз”. До половини 1939 р. появилося 4 числа цього журналу, що своїми статтями й відомостями з українознавства зацікавлював ширші круги громадянства. Через своїх членів НТШ співпрацювало з Українським Видавничим Інститутом (УЗЕ, „Атлас України”, „Географія України”, і ін.).

Дня 1. лютого 1938 р. вибрано „Наукову Раду”, складену

з президії виділу і директорів секцій та трьох дійсних членів, д-ра Іллі Витановича, д-ра Євгена Юлія Пеленського і д-ра Зенона Храпливого. Наукова Рада як надрядна організація в наукових справах, почала керувати всіма проявами наукової діяльності Товариства. Пожвавлено працю в усіх секціях та комісіях, бюрох та музеях, виготовлювано матеріали до друку й підпомагано стипендіями деяких старших науковців (проф. М. Возняка) та молодих адептів науки.

ГРОМАДСЬКА ПРАЦЯ НТШ ЗВ'ЯЗКИ З ІНШИМИ УКРАЇНСЬКИМИ Й ЧУЖИМИ УСТАНОВАМИ

Поруч наукової діяльності НТШ, як і попередньо від початку свого існування, брало й бере участь у громадському житті, співпрацюючи або підпомагаючи різні культурно-гуманітарні інституції, включно з керуванням Українського Тайного Університету у Львові в рр. 1920-1926 і з відновленням заходів у 1937 р. в польському уряді для заснування українського університету, а також беручи участь у різних громадянських святах і врочистостях.

Рівночасно НТШ постійно було в тісних взаєминах із різними науковими інституціями, українськими та чужими, брало й бере участь у різних конгресах, улаштуваних цими установами. НТШ мало і ще тепер має серед своїх дійсних членів також і вчених світової слави чужинців, як:

Австрія: Теодор Гартнер †, Раймунд Кайндль †, Ганс Кох †, Йосиф Стшиговський †, Гайнріх Шмід †, Оттон Айхельман †.

Болгарія: Михайло Арнаутов, Георгій Бончев, Стефан Ватев †, Крума Дрончілов †, Анастас Ішірков †, Стефан Петков, Стоян Романський, Беньо Цонев †, Іван Шішманов †.

З'єднані Стейти Америки: Альберт Айнштайн †, Оскар Галіцький, Мечислав Гергелєвіч (два останні — поляки) Кларенс Меннінг, Борис Оттокар Унбегавн.

Ізраель: Соломон Гольдельман.

Італія: Лео Маніно, Амадео Джіяніні †, Енріко Інсабато †.

Канада: Джордж Сімпсон †, Ватсон Кірконнель.

Німеччина: Еріх Бернекер †, Давід Гільберт, Фелікс Клийн †, Ервін Кошмідер, Карль Маєр †, Альбрехт Пенк †,

Макс Плянк †, Фріц Прегль †, Ганс Райфельдер, Макс Фасмер †, Альойз Шмаве, Георг Штадтмюллер, Август Штекель †.

Норвегія: Оляф Броч †.

Польща: Освальд Маріян Бальцер †, Ян Бодуен де Куртенне †, Олександр Брюкнер †, Пшемислав Домбковський †, Цезарія Єджевїч-Бодусн де Куртенне †, Станіслав Кот, Людвік Кубаля †, Маріян Ломницький †, Ян Лось †, Казімеж Мошинський, Казімеж Нітш †, Генрик Улашин †, Станіслав Шобер †.

Росія (з-перед 1914 р.): Володимир Бехтерєв †, Дмитро Болтовський-Мордухай †, Дмитро Граве †, Платон Жукович †, Платон Зобков, Авраам Йоффе, Федір Корш †, Миколай Крилов, Олексій Петров †, Миколай Петров †, Олександр Піпін †, Володимир Перетц †, Степан Тимошенко †, Олексій Шахматов †.

Сербія: Олександр Белїч †, Стефан Бошковїч, Драгутїн Горянович, Живаїн Джорджевїч, Іван Ерделянович, Любомір Мілетїч, Борівой Мілоєвїч †, Стоян Новаковїч †, Михаїл Петровїч, Богдан Поповїч.

Франція: Андре Мазон †, Жорж Люсіяні, Леон Манувріс †, Антуан Равль †, Шарль Сеньобос †, Марія Шерер.

Хорватія: Владимір Варїчак, Франц Ілєшїч, Томо Маретїч †, Мілян Шешетар, Любомір Стоянович †, Йован Цвїч †, Юрій Щурмін, Ватрослав Ягїч †.

Чехословакія: Ярослав Відльо †, Їжі Горак, Ченєк Зїбрт †, Йосеф Зубатї †, Карель Кадлец †, Краль Їжі, Ян Махаль, Інджіх Матейка, Тома Масарїк †, Матей Мурко †, Зденєк Несдлі, Любомір Нїдерле †, Франц Пастрнек, Кирило Пуркіне †, Ян Рїпка, Їжі Полївка †, Йозеф Ферстер, Карель Ходунський, Вячеслав Швамбера.

Швеція: Свен Гедїн †, Альфред Єнсен †.

Почесні члени Товариства:

Архїєпископ Іван Бучко, Верховний Архїєпископ і Кардинал Йосиф Слїпий.

Померлі почесні члени:

Антонович Володимир, Верхратський Іван, Воробкевич Сидір, Гаджега Василь, Горбачевський Іван, Громницький Сидір, Грушевський Михайло, Кониський Олександр, Левицький Кость, Лепкий Богдан, Лисенко Микола, Романчук Юліян, Смаль-Стоцький Степан, Федькович Осип Юрій, Франко Іван, Митрополит Андрей Шептицький, Чикаленко Євген.

НТШ ПІД ЧАС ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Коли здавалося, що НТШ приходить до нормального стану, без огляду на його матеріальне положення і були вже деякі вигляди на розбудову української науки, друга світова війна перекреслила всі пляни з приходом большевицької влади до Галичини. Уряд УРСР перейняв під свою владу всі наукові інституції і публічні бібліотеки у Львові і передав під накази АН УРСР. На надзвичайних загальних зборах НТШ 14. січня 1940 р. зліквідовано НТШ і передано його АН УРСР разом із усім його майном. Те саме зроблено з іншими українськими та неукраїнськими науковими установами й розпочато комасувати їх. Ціле НТШ перетворено на „Філіял АН УРСР” з різними науковими інститутами, в яких заангажовано до праці майже всіх українських науковців у Галичині. Деяких із них скоро зліквідовано. В цих інститутах почалася праця в різних ділянках української культури „т. зв. національної за формою, а соціалістичної за змістом”. Робота йшла згідно із вказівками „Партії і Уряду”, чітко контрольована присланими зі сходу партійцями. Було більше плянувань як роботи. Члени окремих інститутів філіялу працювали над редагуванням творів Івана Франка, польсько-українським словником тощо.

З вибухом німецько-большевицької війни і з приходом німецької влади до Галичини, прилученої до ГГ, працю в інститутах формально перервано й настановлено комісаричним управителем майна „Академії Наук” д-ра Костя Кисілевського. Йому додано невеликий персонал для завідування і зберігання майна інституції. Поволі забирано окремі кімнати, де були приміщені інститути, для різних українських громадських установ, а майно, бібліотеки і різні наукові матеріали перенесено до кількох кімнат у будинку „Просвіти” і деяких кімнат НТШ. Працівники інститутів перейшли до своїх колишніх професійних занять, а деякі неофіційно працювали в залишених кімнатах інститутів. Німецька влада ГГ не дозволяла на даліше існування АН, хочби й у зменшеному виді. Тоді в 1942 році тайно відновлено працю в секціях і комісіях. Та через що раз важчі умовини культурного життя українців у ГГ Товариство не могло розвинути діяльності, тільки обмежилося до праці окремих осіб у секціях і комісіях. Вони активізувалися в працях „Літературно-мистецького клубу”, що став немов трибуною популярно-наукової діяльності наших інтелектуалів. Тут гуртувалися теж приїжджі науковці,

літератори, поети й письменники з-під большевицького панування.

Такий стан тривав до поновного приходу большевиків до Галичини в 1944 р. Тоді ніби знову відновлено працю „Філіялу АН УРСР”, а згодом у 50-их рр. знову пороблено переміни в структурі Філіялу.

НТШ ПОЗА МЕЖАМИ РІДНОГО КРАЮ

Серед умовин нашого емігрантського життя в західній Європі та виглядів на майбутнє переселення української еміграції за океан виринула потреба відновити перервану діяльність НТШ, тому що на вигнанні опинилося багато науковців із цілої української етнографічної території. В Мюнхені, столиці Баварії, де сконцентрувалося культурне й громадське життя нашої еміграції, більше як у таборах ДП, і зокрема при перенесеному з Праги Українському Вільному Університеті, ініціативна група дійсних членів НТШ, головню за старанням голови НТШ, проф. д-ра Івана Раковського та проф. д-ра Володимира Кубійовича, скликано на день 30. березня 1947 р. загальні збори НТШ. Було присутніх понад 50 осіб.

На сумніви декого на зборах, чи ще не треба попереднього дозволу Уряду в Баварії для продовжування діяльності НТШ, вияснено, що такого попереднього дозволу не потрібно. Тому збори через аклямацію знову обрали проф. д-ра Івана Раковського головою і добрали новий виділ у такому складі:

заступник голови — проф. д-р Зенон Кузеля
науковий секретар — проф. д-р Володимир Кубійович
члени виділу — проф. д-р Микола Чубатий (тоді в ЗДА),
проф. д-р Вадим Щербаківський, проф. д-р Євген Храпливий, інж. Юліян Павликовський, о. ректор д-р Василь Лаба.

заступники виділових — лектор Тиміш Білостоцький, доцент д-р Василь Лев, д-р Петро Ісаїв, д-р Богдан Лончина.
контрольна комісія — проф. д-р Кость Киоілевський, ред. Василь Мудрий, інж. Атанас Мілянич.
бібліотекар і архівар — дир. Володимир Дорошенко.

Функції неприсутнього в Баварії голови НТШ виконував його заступник проф. д-р Зенон Кузеля.

За час війни НТШ понесло багато втрат у дійсних і зви-

чайних членах. Після уконституування відділу секції з своїми комісіями почали працю. В скорому часі кожна секція іменувала своїми новими дійсними членами науковців, передусім із східних земель, що їх не можна було іменувати перед війною.

В перших роках НТШ на еміграції видало 4 томи „Записок НТШ”, відновлено „Сьогочасне й Минуле” (2 зошити), „Хроніку НТШ” і розпочато видавати „Бюлетень” для внутрішніх інформацій Товариства. Крім комісій при секціях утворено інститути для практичних завдань і усправнення наукової діяльності. Це:

1. „Інститут Енциклопедії” для видання тематичної та гаслової енциклопедії українознавства. Головою Інституту обрано проф. д-ра Зенона Кузелью, а після його смерті проф. д-ра В. Кубійовича, який веде його дотепер.

2. „Інститут національних дослідів” для вивчення національних відносин української Галичини, під проводом проф. д-ра В. Кубійовича.

3. „Бібліологічний Інститут” для збирання й видавання матеріалів до української бібліографії, під проводом д-ра Євгена Юлія Пеленського.

4. „Інститут української мови” для збирання матеріалів до різnorodних словників, під проводом проф. д-ра Ярослава Рудницького.

Відновлене НТШ влаштовувало в таборах ДП святочні конференції на пошану Івана Франка і Тараса Шевченка. Використовуючи скупчення українських науковців в таборах ДП, відділ та секції і їх комісії влаштовували там наукові конференції з доповідями й дискусіями, а також академічні вечори в Мюнхені. Крім того НТШ нав'язало контакти з різними нашими громадськими й науковими та педагогічними установами, які допомагали Товариству матеріальними засобами для друкування різних наукових праць.

ФІЛІІ (ВІДДІЛИ) НАУКОВОГО Т-ВА ІМ. ШЕВЧЕНКА

Коли в 1949-50 рр. розпочалася масова еміграція за океан, члени НТШ почали гуртуватися в заснованій проф. М. Чубатим філії НТШ в Нью Йорку в 1948 р. Згодом постали філії (відділи) в Канаді під головуванням проф. Євгена Вертипороха і Австралії під головуванням Євгена Юлія Пеленського. Через

розпорошеність членів виділ НТШ деколи відбував кореспонденційні наради і переводив іменування дійсних і звичайних членів шляхом кореспонденційного голосування.

Директор бібліотеки НТШ, що перебував у таборі „Орлик” у Берхтесгадені, успів продовж двох років зібрати 747 книжок, 727 журналів, 2818 газет і 816 дрібних друків. Основою бібліотеки НТШ в Мюнхені стала перевезена бібліотека „Українського Видавництва” з Кракова і бібліотечного фонду, збираного бібліотекарем УВАН, проф. В. Міяковським, що живучи в таборі ДП в Авгсбурзі, збирав різного роду українознавчі друки по кілька чисел і приділяв їх також для НТШ.

З утворенням відділів, а згодом і окремих НТШ, за океанами, централю НТШ перенеслася до Сарселю у Франції до закупленого старанням Високопреосвященного Архiepіскопа Кир Івана Бучка і кардинала Євгена Тіссерана будинку. Там постав Європейський Відділ НТШ, де він перебуває до сьогодні, працюючи науково, головню над виданням Енциклопедії Українознавства. Після смерти голови проф. Зенона Кузеля обрано головою тамошнього НТШ проф. Володимира Кубійовича, що його дотепер перевибирають головою цього відділу.

Для внутрішнього вжитку членів усіх відділів НТШ видавано інформаційний Бюлетень НТШ, що згодом став інформаційним органом Е НТШ.

ЧОТИРИ ОКРЕМІ НТШ

З практичних і головню правничих оглядів виділ НТШ вирішив перезвати відділи НТШ в окремі НТШ в Європі (Сарсель), ЗДА (Нью Йорк), Канада (Торонто) і Австралія (Сідней). Кожне із чотирьох НТШ має свої управи і головню адміністрацію, що дбає про фінансовий стан товариства, видавання публікацій і збирання бібліотеки. Секції об'єднують усі чотири НТШ під науковим оглядом. Вони стоять під наглядом Головної Ради НТШ, складеної з голів усіх чотирьох НТШ, директорів секцій та відпоручників із кожного НТШ, відню відню до скількості дійсних членів у даному НТШ. На терені Європи діє дирекція Історично-філософичної Секції, на терені Америки дирекції Філологічної та Математично-природописно-лікарської секцій. Останню секцію поділено два роки тому на Математично-фізичну і Хемічно-біологічно-медичну секції.

Члени НТШ поділяються на: 1. дійсних членів (за визнач-

ну наукову діяльність і друковані праці), 2. членів-кореспондентів (за наукову діяльність і друковані праці), 3. звичайних членів, що мають високу освіту і науковий ступінь, від часу відновлення НТШ в вільному світі 4. членів прихильників і 5. членів спомагаючих, громадян, що фінансово підпомагають товариства. До секцій належать дійсні члени і члени-кореспонденти, а до комісій належать також і звичайні члени. У провіді секцій і комісій стоять дійсні члени і члени-кореспонденти. Обранням і йменуванням перших двох груп членів займаються секції після отримання „dignus” про громадську гідність від виділу даного НТШ, що на його терені живе кандидат. Голосування відбувається кореспонденційним шляхом на основі реферату двох дійсних членів про наукову діяльність кандидата. Тоді затверджує Головна Рада НТШ прийнятого даною секцією кандидата.

Президія секцій складалась з : директора, секретаря і заступників із кожного НТШ. Президія комісій складалась з голови, секретаря і заступника голови. Головою комісії мусить бути дійсний член. На чолі інститутів стоїть також президія з дійсним членом як головою і чл.-кор. або звичайним членом як секретарем.

Кожне НТШ, передусім в Америці, утворило т. зв. осередки праці, в тих місцевостях, де живе кільканадцять членів НТШ і хоч 1-2 дійсні. Кожне НТШ видає свій „Бюлетень” для внутрішніх інформацій, як також подає відомості до часописів.

Великою турботою кожного НТШ є фінансова справа для утримання будинку, адміністраційного персоналу і видавання книжок. Одначе жертвенність різних добродіїв велика. Це будуть не тільки інтелектуали, але також і члени прихильники та спомагаючі, робітники, промисловці, купці й кооператори, що розуміють значення української науки в вільному світі та завдання її ширити правду про Україну і нашу історію та культуру.

Наукове Товариство ім. Шевченка в Європі (Е НТШ) з осідком у Сарселі зосередило свою працю передусім над виданням Енциклопедії Українознавства. Крім тритомової першої частини тематичної ЕУ I, видано дотепер 5 томів гаслової ЕУ II (27 зонитів, до букви П), 5 томів Записок НТШ, двотомову ЕУ північеською мовою, фінансованою „Українським Народним Союзом”, і кілька окремих книжок. Бібліотека начисляє тепер 16686 томів, 156 журналів і періодиків. Архів начисляє 458

предметів. Складається з перевезеної бібліотеки з Мюнхена і дарів п. Теодора Марущака та „Фундації Андрія Жука”. В Е НТШ знаходиться теж архів скульптора-поета Сергія Жука. Про працю Е НТШ виділ повідомляє в „Вістях з Сарселю” (досі 13 випусків) і часописах та журналах Європи, Америки й Австралії.

Вибрана Управа 2. жовтня 1971 року в такому складі: голова — Володимир Кубійович, заступники голови — Олександр Кульчицький, Володимир Янів, науковий секретар — Аркадій Жуковський, скарбник — о. шамб. Михайло Левенець, члени — Микола Маслов, Осип Мельникович. Делегати до ГР НТШ: Атанас Фіголь, Богдан Микитюк. Представники Секцій: Володимир Кубійович — І-ф С, Олекса Горбач — Ф С, Павло Шумовський — Х-б-м С. Контрольна Комісія: голова — Олег Штуль, члени — Іван Мусянович, Мирослава Маслова — Мі-жиняк.

Делегатура в Мюнхені: М. Заяць, М. Добрянський, М. Рудко.

Стан членства Е НТШ: 2 почесні члени, 29 дійсних членів, 4 члени-кореспонденти, 49 звичайних членів, 5 членів-прихильників — разом 82 члени.

Стан бібліотеки: 15,586 книжок, 156 журналів, періодиків, 458 чисел архіву.

Наукове Товариство ім. Шевченка в ЗДА (А НТШ) з осідком у Нью Йорку, що постало з заснованої філії НТШ з ЗДА Америки за старанням проф. д-ра Миколи Чубатого, закупило під його проводом із зібраних грошей і дотацій (\$ 8000) власний будинок, „Дім Української Культури”, затагнувши велику позичку в „Провидінні”. В цьому будинку міститься бібліотека, канцелярія директора (тепер інж. Романа Кобринського) і кімната засідань та доповідей. Половину будинку піднаймає УККА, і тим способом допомагає сплачувати різні фінансові зобов'язання.

Теперішній склад Управи А НТШ в ЗДА: голова Матвій Стахів (раніше Микола Чубатий, Роман Смаль-Стоцький), заступники голови: Осип Андрушків, Микола Чировський, Пстро Стерчо, Іван Кедрин-Рудницький, Едвард Жарський, науковий секретар Василь Стецюк, ексекутивний секретар і скарбник Роман Кобринський. Представники секцій: Олександр Оглоблин — І-ф С, Василь Лев — Ф С, Осип Андрушків — М-ф С, Микола Зайцев — Х-б-м С. Делегати до ГР НТШ: Матвій Ста-

хів, Василь Стецюк, Григор Лужницький, Едвард Жарський. Члени Управи: Лідія Бурачинська, Микола Богатюк, о. Мелетій Войнар, Богдан Гнатюк, Володимир Душник, Імре Кардашинець, Василь Ленцик, Григор Лужницький, Вінкент Шандор. Заступники членів Управи: Петро Богданський, Святослав Трофіменко, Олександр Лужницький, Юліян Кульчицький, Олександр Соколишин. Контрольна комісія: Ярослав Падох, Михайло Пап, Антін Драган, Іван Новосівський, Іван Жуківський.

На терені А НТШ (ЗДА) діють секції: Філологічна, Математично-фізична і Хемічно-біологічно-медична.

НТШ в ЗДА має 100 дійсних членів, 17 членів-кореспондентів, 223 звичайних членів, 19 членів-прихильників; разом 359 членів.

НТШ в ЗДА видало: 19 томів „Записок НТШ”, 29 томів Бібліотеки Українознавства, 6 томів Українського Архіву, 10 томів Просідінгс, 11 томів окремих наукових видань, 3 томи Української Літературної Бібліотеки, 36 томів „Доповідей — Пейперс”, 14 випусків Бюлетеню, 2 брошури про НТШ, інші 5 томів.

Бібліотека НТШ в ЗДА складається з книжок (4808), журналів — періодиків (7249) і різних дрібних друків (327), разом 12384. Вона постала із згаданих збірок дир. В. Дорошенка, проф. В. Міяковського та більших пожертв, а це: а) д-р Неонія Пелехович-Гайворонська подарувала бібліотеку свого чоловіка, пок. композитора Михайла Гайворонського (682 томи), б) о. Радник Лев Чапельський 560 томів, проф. д-р Роман Смаль-Стоцький 268, проф. Богдан Загайкевич 160, п. Антін Маланчук з Нью Гейвену 490. Багато інших жертводавців дали менші скількості книжок. Крім того різні наукові інституції присилають в обмін свої видання. Управа НТШ закупає важливіші видання українських клясиків і наукових творів. Точний перелік жертводавців чи то друків чи грошей поданий у брошурі „Наукове Товариство ім. Шевченка в ЗДА”, Нью Йорк, 1960, а також у видаваних кожного року бюлетенях А НТШ.

Архів А НТШ складається з пожертв таких осіб: кн. Іван Токаржевський-Карашевич, проф. Олександр Лотоцький, (обидва архіви даровані д-ром Борисом Велігост-Лотоцьким), проф. О. Калинник, проф. І. Пасічник, д-р Софія Парфанович, д-р Антін Рудницький (ноти опери „Анна Ярославна”), ред.

Леонід Полтава (лібретто опери „Анна Ярославна, лібретто опери „Лис Микита”), д-р Ростислав Лепкий (частина архіву проф. Богдана Лепкого); п. Е. Фариняк (Шікаго — листи проф. Грушевського), Архів Пам'ятника Шевченка в Аргентині, Українська Група в Ашафенбурзі, советські акти про конфіскачу маєтків, розкуркулення та колгоспи.

Наукове Товариство ім. Шевченка в Канаді (К НТШ) з осідком у Торонті приміщається в домівці однієї з громадських установ. Головою є Євген Вертипорох від початків існування К НТШ дотепер. Члени Управи: заступник голови — Василь Іванис, секретар — Богдан Стебельський, скарбник — Іван Кузів. Члени Управи: Богдан Будурович, Ярослав Гарасевич, Олександра Копач, Степан Кучменда, Зенон Зелений, Григор Шиманський, Василь Янішевський, Леоніда Вертипорох; Володимир Кисілевський — голова осередку в Отаві, Василь Кунда — голова осередку в Едмонтоні. Контрольна комісія: Петро Біланюк, Микола Давосир, Ярослав Онишук, Степан Росоха, о. Степан Хабурський. К НТШ має 16 дійсних членів із усіх чотирьох секцій, 130 звичайних членів і 5 членів-прихильників.

Централя та осередки влаштовують наукові конференції і видають звідомлення про них і друкують тексти доповідей у місцевих часописах, а передусім у Бюлетенях (друкованих циклостилем), згодом у книжкових виданнях „Матеріали наукових доповідей”, разом 7 чисел. Окремо видруковано 10 більших праць членів К НТШ.

Бібліотека, що складається з книжок, журналів і періодиків і дрібніших друків (1450 чисел) покищо приміщена в домі голови Товариства.

Наукове Товариство ім. Шевченка в Австралії (НТШ А) з осідком в North Balwyn. Голова — Теодосій Ляхович, перший місто голова — Богдан Шемет, голова осередку НТШ, Вікторія, другий місто голова — І. Гордієв, голова осередку НТШ, Сідней, науковий секретар — Михайло Василик, скарбник — Степан Род'он, організаційний референт — Тарас Яськевич; голова контрольної комісії — М. Німців, члени управи — М. Петрикевич, Дмитро Нитченко, В. Олійник.

Бібліотека має 1200 томів, розділених між осередки НТШ.

СЕКЦІЇ ТА КОМІСІЇ, ЩО ДІЮТЬ ПРИ СЕКЦІЯХ

А. Секції: 1 — директор, 2 — заступники директора, 3 — секретар.

Б. Комісії: 1 — голова, 2 — заступник, 3 — секретар. Те саме відноситься до інститутів **В.**

А: Історично-філософічна Секція: 1 — Володимир Кубійович, 2 — Олександр Кульчицький, Олександр Оглоблин, 3 — Володимир Янів.

Б: Комісія права і суспільних наук (Нью Йорк): 1 — Матвій Стахів, 2 — Юрій Старосольський.

Комісія присвячена наддунайським проблемам (Філядельфія): 1 — Лев Мидловський, 3 — Петро Ісаїв.

Історична комісія (Нью Йорк): 1 — Василь Ленцик, 3 — Степан Горак.

Комісія українсько-жидівських взаємин (Нью Йорк): 1 — Матвій Стахів, 3 — Ярослав Падох.

Комісія кордонів України (Нью Йорк): 1 — Матвій Стахів, 3 — Володимир Трембіцький.

Мистецтвознавча комісія (Нью Йорк): 1 — Дем'ян Горняткевич, 3 — Борис Берест-Ковалів.

Комісія чужих енциклопедій (Нью Йорк): 1 — Петро Ісаїв, 3 — М. Дворян.

В: Український військово-історичний Інститут (Нью Йорк): 1 — Зенон Стефанів, 2 — Іван Козак, 3 — Ярослав Гриневич.

А: Філологічна Секція: 1 — Василь Лев, 2 — Пантелеймон Ковалів, Ярослав Рудницький, Юрій Бойко-Блохин, Теодосій Ляхович, 3 — Василь Стецюк.

Б: Мовознавча комісія (Нью Йорк): 1 — Пантелеймон Ковалів, 2 — Василь Чапленко, 3 — Василь Стецюк.

Літературознавча комісія (Філядельфія): 1 — Григор Лужницький, 2 — Лука Луців, 3 — Богдан Кравців.

Бібліологічна комісія (Нью Йорк): 1 — Василь Лев, 2 — Богдан Романенчук, 3 — Анна Кобринська.

Термінологічна комісія (Нью Йорк): 1 — Василь Лев, 2 — Михайло Пежанський, Анатоль Вовк, 3 — Петро Гой.

Комісія регіональних дослідів і публікацій (Нью Йорк): 1 — Василь Лев, 2 — Роман Миколаєвич, 3 — Іван Дурбак.

Комісія дослідів спадщини М. Коцюбинського (Нью Йорк): 1 — Петро Павлович †, 2 — Богдан Романенчук, 3 — Микола Климишин.

Математично-фізична Секція:

А. 1 — Осип Андрушків, **2** — Олександр Смакула, **3** — Олекса Біланюк.

Хемічно-біологічно-медична Секція:

А. 1 — Микола Зайцев, **2** — Євген Вертипорох, Павло Шумовський, Олександр Архімович, **3** — Едвард Жарський.

Головна Рада, що об'єднює і кермує науковою працею членів усіх чотирьох секцій, тепер є в такому складі: президент — Євген Вертипорох, заступники президента — Матвій Стахів, Володимир Кубійович, Теодосій Ляхович, генеральний секретар — Василь Стецюк, заступник генерального секретаря — Петро Стерчо, директори усіх чотирьох секцій (В. Кубійович, В. Лев, О. Андрушків, М. Зайцев), Представники окремих НТШ: Європа — Володимир Кубійович, Олександр Кульчицький Володимир Ян'в; ЗДА — Матвій Стахів, Василь Стецюк, Григор Лужницький, Едвард Жарський; Канада — Євген Вертипорох, Василь Іванис; Австралія — Євген Ляхович.

ДІЙСНІ ЧЛЕНИ І ЧЛЕНИ-КОРЕСПОНДЕНТИ НТШ

Список живих і померлих членів подано за секціями. Список померлих дає повну картину членства від початків існування НТШ. Дати іменування їх, а також дати смерті подані в „Хроніці НТШ”. Також, як і вище, пропущено всі академічні титули живих і померлих.

Історично-філософічна Секція

А. Дійсні члени:

Андрусак Микола, Боцюрків Богдан, о. Ваврик Михайло, ЧСВВ, о. протоарх. Атанасій Великий, ЧСВВ, Величківський Микола, Винар Богдан, Винар Любомир, Витанович Ілля, Витвицький Василь, о. Войнар Мелетій, ЧСВВ, Галайчук Богдан, Галич Василь, Горак Степан, Горняткевич Дем'ян, о. Гриньох Іван, Гришко Василь, Домбровський Олександр, Дудра Михайло, Залозецький Володимир, Ісаїв Петро, Казимира Богдан, Кисілевський Володимир, Кубійович Володимир, Кульчицький Олександр, Курінний Петро, о. митрат Лаба Василь, Ленцик Василь, Людкевич Станислав, Мартос Борис, Мацьків Теодор, о. Нагаєвський Ісидор, о. Назарко Іриней ЧСВВ, Оглоблин Олександр, Окіншевич Лев, Падох Ярослав, Панейко Юрій,

Полонська-Василенко Наталія, Єпп. Прашко Іван, Придаткевич Роман, Прицак Омелян, Рудницький Антін, Рудницький-Кедрин Іван, Єпп. Саварин Ніль, Сенютович Вячеслав, Верховний Архиепп. Кардинал Йосиф Сліпий, о. Сохоцький Ісидор, Смішко Маркіян, Старосольський Юрій, Стахів Матвій, Стерчо Петро, Стефанів Зенон, Тесля Іван, Чижевський Дмитро, Чировський Микола, Чубатий Микола, Шандрук Павло, Шанковський Лев, Шумовський Юрій, Янів Володимир.

Б. Члени-кореспонденти:

Бандера Володимир, Даркович Влас, Ждан Михайло, Жегуц Іван, Жуковський Аркадій, о. Марусин Мирослав, Нагірний Володимир, о. Патріло Ісидор.

Разом: 60 дійсних членів, 8 членів-кореспондентів.

Померли:

Антонович Володимир, Антонович Дмитро, Антонович Катерина, Багалій Дмитро, Баран Степан, Віднов Василь, Барвінський Богдан, Біляшевський Микола, Борщак Ілля, Бочковський Ольгерд, Василенко Микола, Васильїв Микола, Ващенко Григорій, Вергановський Володимир, Вовк Федір, Гаджега Василь, о. Галущинський Тит, ЧСВВ, Герасимчук Василь, Грушевський Михайло, Грушевський Олександр, Гловінський Євген, Данилевич Василь, Джиджора Іван, Димінський Роман, Дністрянський Станислав, Доманицький Віктор, Дорошенко Дмитро, Зубик Роман, Задорожний Іван, Залозецький Володимир, о. Зубрицький Михайло, о. Іщак Андрій, Коберський Карло, Ковшевич Роман, Копач Іван, Кордуба Мирон, Кревецький Іван, Крип'якевич Іван, Крупницький Борис, Кучабський Василь, Левицький Кость, Левицький Орест, Лесевич Володимир, Липинський Вячеслав, Лисько Зиновій, Лотоцький Олександр, Маркевич Олексій, Мицюк Олександр, Міллер Михайло, Мірчук Іван, Німчук Іван, Новицький Олекса, Олесницький Євген, Олянчин Домет, Охримович Володимир, Павликовський Юліян, Пастернак Ярослав, Пеленський Йосиф, Петров Всеволод, Русов Олександр, Садовський Валентин, Сіцинський Євфим, Січинський Володимир, о. Скрутьєн Йосафат, ЧСВВ, Срібний Федір, Старосольський Володимир, Стебельський Петро, Стрипський Гіядор, Студинський Юрій, Терлецький Омелян, Терлецький Остап, Тимошенко Володимир, Томашівський Степан, Храпливий Євген, Чикаленко Лев, Шлемкевич Микола, Шпитковський Іван, Шрамченко Ле-

онтій, Шульгин Олександр, Шульгин Яків, Щербаківський Вадим, Щербина Володимир, Щербина Федір, Юрченко Олександр, Яворницький Дмитро, Яковлів Андрій.

Філологічна Секція

А. Дійсні члени:

Андрусин Кость, Безушко Володимир, Блохин-Бойко Юрій, Архисп. Гасвський Сильвестер (Гасвський Степан), Митрополит Германюк Максим, ЧНІ, Горбач Олекса, Гординський Святослав, Кисілевський Кость, Ковалів Пантелеймон, Кравців Богдан, Лев Василь, Лужницький Григор, Луців Лука, Овчаренко Марія, Онацький Євген, Петренко Павло, Романенчук Богдан, Рудницький Михайло, Рудницький Ярослав, Соневицький Михайло, Стебельський Богдан, Стецюк Василь, Тершаковець Михайло, Чапленко Василь, Шах Степан.

Б. Члени-кореспонденти:

Горбач Анна Галя, Жила Володимир Тарас, Кравченко Осип, Палій Микола, Соколишин Олександр, Ящун Василь, Нитченко Дмитро, Ляхович Теодосій, Гурський Яків, Кухар Роман, Лоза Михайло, Омецінський Омелян, Рудницький Леонід Д., Штогрин Дмитро.

Разом 25 українців і 10 чужинців дійсних членів і 14 членів-кореспондентів.

В. Померли:

Андрохович Амвросій, Артимович Агенор, Барвінський Олександр, Бирчак Володимир, Білецький Леонід, Богацький Павло, Брик Іван, Глобенко Микола, Гнатюк Володимир, Горак Юрій, Гординський Ярослав, Грицай Остап, Грушевська Катерина, Державин Володимир, Дикарів Митрофан, Дорошенко Володимир, Єфремов Сергій, Житецький Гнат, Житецький Павло, Зайцев Павло, Зілинський Іван, Квітка Климент, Килимник Степан, Княжинський Антін, Кокорудз Ілля, Колеса Олександр, Колеса Філарет, Комар Михайло, Кониський Олександр, Корш Федір, Коцевалов Андрій, Коцовський Володимир, Кримський Агатагел, Кузеля Зенон, Левицький-Лукич Володимир, Лепкий Богдан, Лобода Андрій, Лащенко Аркадій, Лушпинський Платон, Макарушка Остап, Маковей Осип, Михальчук Кость, Міяковський Володимир, Мочульський Михайло, Огієнко Іван (Митрополит Іларіон), Павлик Михайло,

Панькевич Іван, Пеленський Євген Юлій, Петров Віктор, Радзикович Володимир, Рибчин Іван, Роздольський Йосип, Романчук Юліян, Савченко Федір, Свенціцький Іларіон, Сімович Василь, Смаль-Стоцький Роман, Смаль-Стоцький Степан, Стещенко Іван, Студинський Кирило, Сумцов Микола, Тимченко Євген, Франко Іван, Митрополит Шептицький Андрій, Щурат Василь.

Математично-фізична Секція:

А. Дійсні члени:

Андрушків Осип, Біланюк Олекса, Гнатюк Богдан, Кулик Степан, Мачук Юрій, Наконечний Василь, Перхорович Євген, Петришин Володимир, Радзимовський Євген, Скальський Михайло, Смакула Олександр, Храпливий Зиновій, Цибрівський Олександр, Шехович Роман, Шулежко Павло, Яримович Михайло;

Б. Члени-кореспонденти: Роман Миколаєвич.

Разом 16 дійсних членів; один член-кореспондент.

Хемічно-біологічно-медична Секція

А. Дійсні члени:

Архімович Олександр, Боровський Михайло, Бухня Дмитро, Великохатко Теодор, Вертипорох Євген, Воробець Тома, Гагарин Григор, Гординський Богдан, Грановський Олександр, Грецишин Мирослав, Давидов-Давиденко Іван, Диміцький Михайло, Дмоховський Леонтій, Доберчак Микола, Єндик Ростислав, Дубровський Василь, Жарський Едвард, Зайців Дмитро, Закоморний Микола, Іванис Василь, Залуцький Теодор, Зелений Петро, Каша Михайло, Кононенко Олег, Крашенніков Сергій, Корсунський Олександр, Лазорко Володимир, Максимович Роман, Мацьків Володимир, Міщенко Михайло, Олексишин Іван, Осадча-Яната Наталія, Плющ Василь, Осінчук Роман, Полянський Юрій, Радзимовський Євген, Роздільський Богдан, Сенкусь Мирослав, Сластиненко Євфим, Стаховський Лев, Тершаковець Юрій, Трофіменко Святослав, Украдига Филімон, о. Чинченко Іван, Шумовський Павло, Шутка Антін.

Б. Члени-кореспонденти: Дубрівний Павло.

Разом 47 дійсних членів, 1 член-кореспондент.

Дійсні члени поза залізною заслоною

(немає про них точних відомостей):

Дерев'яно Микола, Дубовицький Микола, Кандяк Іван, Кордюк Юліян, Мазуренко Василь, Мриць Ольга, Огоновський Володимир, Орлов Олександр, Павлів Євген, Рудницький Степан, Стасів Остап, Стасюк Василь, Чайковський Микола.

Математично-природописно-лікарська Секція (ще не поділена)

Померли:

Андрієвський Борис, Базилевич Іван, Балей Степан, Бехтерев Володимир, Борковський Іван, Бригідер Володимир, Бурчинський Тит, Величко Григорій, Вернадський Володимир, Верхратський Іван, Ветухов Михайло, Волощак Остап, Гайдак Микола, Гаморак Нестор, Герасименко Полікарп, Гільберт Давид, Гірняк Юліян, Горбачевський Іван, Городецький Володимир Сергій, Дакура Осип, Дольницький Мирон, Дубовицький Микола, Єфремов Микола, Залозецький Роман, Зарицький Мирон, Зафійовська Любов, Іваницький Борис, Калина Володимир, Комарецький Сергій, Кос Михайло, Крокос Володимир, Куренський Максим, Кулицький Микола, Кучер Володимир, Ластовецький Андрій, Левицький Володимир, Лукасевич Євген, Матюшенко Борис, Махов Григорій, Медвецький Юліян, Мельник Микола, Музика Максим, Огоновський Петро, Озаркевич Петро, Павличенко Тиміш, Паньчишин Маріяна, Парфанович Софія, Пулюй Іван, Радзимовська Валентина, Раковський Іван, Різниченко Володимир, Розгін Іван, Русов Юрій, Садовський Никифор, Сельський Щасний, Сидоряк Симон, Тимошенко Степан, Тисовський Олександр, Тутковський Павло, Феценко-Чопівський Іван, Ходунський Павло, Цегельський Роман, Черняхівський Олександр, Швамбера Вячеслав, Шухевич Володимир, Яната Олександр.

Секція Історія України.

На особовому засіданні ГР НТШ в Нью Йорку, 6. травня 1972 р. утворено нову Секцію Історії України на основі прохання 14 дійсних членів І-Ф-С. Вибір дирекції Секції Історії України буде оформлений в короткому часі.

ВИДАННЯ НТШ

Сюди входять серійні збірники й окремі книжки, від початку існування НТШ до сьогодні:

1. Записки Наукового Товариства ім. Шевченка	томів 187
2. Збірник Історично-філософичної Секції	16
3. Збірник Філологічної Секції	34
4. Збірник Математично-природничо-лікарської Секції	32
5. Збірник Правничої Комісії	2
6. Етнографічний Збірник	38
7. Збірник Фізіографічної Комісії	7
8. Джерела до історії України	11
9. Лікарський Вістник	18
10. Матеріяли до української антропології й етнології	20
11. Матеріяли до української бібліографії	8
12. Пам'ятки української мови й літератури	8
13. Правнича Бібліотека	4
14. Праці Комісії Клясичної Філології	1
15. Праці Географічної Комісії	1
16. Праці Комісії Шевченкознавства	2
17. Стара Україна	24
18. Студії з поля суспільних наук і статистики	5
19. Український Архів	21
20. Сьогочасне й минуле	5
21. Українська Бібліотека (літературна)	11
22. Українська Історична Бібліотека	9
23. Українська Книга	5
24. Українська Музика	2
25. Український Статистичний Річник	1
26. Хроніка НТШ	80
27. Часопись Правнича	7
28. Часопись правнича й економічна	10
29. Chronik der wissenschaftlichen ševčenko Gesellschaft	59
30. Sitzungsberichte der mathematisch-naturwissenschaftlich-ärztlichen Sektion	26
31. Proceedings of the Philological Section S. S. S.	2
32. Proceedings of the Historical Section S. S. S.	2
33. Proceedings of the Mathematical, Natural Sciences and Medicine Section S. S. S.	6
34. Бібліотека Українознавства (34 укр. мовою, 9 англ. мов.)	43
35. Доповіді	36

36. Бюлетень К НТШ	7
37. Енциклопедія Українознавства (I — 3 тт., II — 5 тт.)	8
38. Ukraine. A Concise Encyclopaedia	2
39. Бюлетень Термінологічної Комісії	2
40. Бюлетень Бібліотечної Комісії	1
41. Бюлетень Осередку праці НТШ в Філядельфії	1
42. Резюме доповідей виголошених на Світовому Конгресі Вільної Науки	1
43. Наукові видання (окремі книжки)	26
44. Відбитки з серійних видань НТШ і інших збірних публ.	451
45. Окремі літературні видання	9
46. Мапи	3
47. Наукові підручники	2
48. Літературні часописи	103
49. Інформаційні видання	35

Разом 1412 томів (книжок). Підрахунок зроблений на основі статистики в книжці Володимира Дорошенка „Огнище української науки — Наукове Товариство імени Т. Шевченка”. Нью Йорк-Філядельфія, 1951, стор. 113-116 із доданням мною друків, що вийшли після появи цієї книжки.

ЗАКІНЧЕННЯ

Наукове Товариство ім. Шевченка, найстарша українська наукова установа наших часів, впродовж майже сторічного існування виконала й далі виконує велику роботу, засвідчену численними виданнями, як також духово впливає на розбуження національної свідомості серед українського народу по обох боках Збруча. Поборюючи всякі труднощі матеріального і морального характеру, що виникали в умовинах української дійсности, спершу під Австрією, опісля під Польщею і польовицькою та німецькою окупаціями, НТШ виконало і далі виконує велике завдання, несучи високо прапор української вільної та незалежної науки і стоячи на рівні академій наук державних народів. НТШ, ця, за словами акад. Михайла Грушевського, „некоронована академія наук”, було стимулом Українського Наукового Товариства в Києві в 1908 р., а, починаючи з 1917 р. також і різних українських наукових інституцій і високих шкіл, як Університет у Кам'янці Подільському, Українська Академія Наук, Археологічний Інститут, Академія Мистецтв і Національна Бібліотека — всі в Києві, Український Тайний Університет у Львові, Українська Політехніка у Льво-

ві, Український Вільний Університет у Празі, Українські Наукові Інститути в Берліні і Варшаві, Український Технічно-Господарський Інститут у Подєбрадах, Український Високий Педагогічний Інститут ім. Драгоманова в Празі, Українське Історично-філологічне Товариство в Празі, Богословська Академія у Львові, Українська Могилянсько-Мазепинська Академія (Варшава-Прага-Львів). Всім цим науковим інституціям початок від найстаршої наукової інституції, що їй на ім'я **Наукове Товариство ім. Шевченка**.

Література предмету:

„Хроніка НТШ”, чч. 1 — 80; Володимир Гнатюк: „Наукове Товариство ім. Шевченка”. ЛНВ, Львів 1925, кн. I — IX; Іван Кревецький: „Бібліотека НТШ у Львові”, Львів, 1923; „Історія Наукового Товариства ім. Шевченка”, Нью Йорк-Мюнхен, 1949; Володимир Дорошенко: „Огнище української науки — Наукове Товариство ім. Шевченка”. З нагоди 75-річчя його заснування. Нью Йорк-Філадельфія, 1951; Володимир Дорошенко: „Бібліотека Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові”. Записки НТШ, т. 171, Нью Йорк-Париж, 1961; „Енциклопедія Українознавства” II, Париж-Нью Йорк, стор. 1711-1713 (1966); „Наукове Товариство ім. Шевченка в ЗДА”, Нью Йорк, 1963; також: „Вісті з Сарселю” і Бюлетені окремих НТШ. Відомості про комісії, осередки НТШ і членство НТШ допоміг скласти інж. Роман Кобринський, за що складаю йому прилюдну подяку. В. Л.

З КАНЦЕЛЯРІЇ НТШ В НЬО ЙОРКУ

ПУБЛІКАЦІЇ НТШ У ВІЛЬНИХ КРАЇНАХ ЗА 25 РОКІВ 1947 — 1972

Справа публікацій НТШ у вільних країнах є зв'язана з питанням, яке дехто з громади ставить членам НТШ: чому в 1947 році відновлено на еміграції діяльність Наукового Товариства ім. Шевченка? Чи не вистачала і не вистачає діяльність Академії УССР у Києві для розвитку української науки і для публікацій її вислідів?

На ці питання є така відповідь: На Загальних Зборах НТШ у Мюнхені дня 14. січня 1947 року постановлено продовжувати діяльність НТШ поза межами України з тих самих причин, які спонукали батьків НТШ заснувати це Товариство в 1873 році. Це представляє обширно праця проф. Лева, в якій подано обставини, що запанували під російським царатом з повним виключенням української мови й науки. Тоді в межах австрійської імперії вже панували конституційні свободи для всіх національностей. Тим то ініціативний гурт національних діячів у Києві і у Львові постарався заснувати — під духовим патронатом Тараса Шевченка, це Товариство у Львові, з метою:

1. розвивати незалежну від чужих сторонніх чинників українську красну літературу і
2. розвивати вільну і від чужих натисків незалежну українську науку, зокрема українознавчих дисциплін.

Світлий вислід діяльності НТШ, як першої Української Академії Наук (Ukrainian Academy of Arts and Sciences) бачимо із статистичних даних цінної праці проф. Лева у цій публікації, про його наукові і літературні публікації, видавані у Львові до 1939 року.

В січні 1940 року, за першої советської окупації Львова, насильно зліквідовано НТШ, це джерело вільної і незалежної української науки.

Від 1947 року, після закінчення Другої Світової Війни, існує під московсько-советським окупаційним режимом, що діє під фірмою УССР, лише одна науково-дослідча установа під

назвою „Академія УССР”. З самої назви цієї установи видно, що вона не має українського національного характеру. Вона діє замість кол. Всеукраїнської Академії Наук. Політика комуністичної партії Советського Союзу, як властивої владної машини тоталітарного окупаційно-колоніального режиму в Україні, є більше загострена і зручніша, ніж була русифікаторська політика царського режиму. Царат забороняв (крім короткого періоду від першої революції в російській імперії (1905-1914 рр.)) взагалі українську науку і крім того українську мову в публікаціях. Советський режим дозволяє користуватись українською мовою і сам у ній публікує чи пак наказує членам Академії Наук УССР публікувати різні праці ніби то з ділянки українознавства, але при тому зміст цих публікацій такий, щоб власне українською мовою доступніше потрапити до умів і сердець українців і переконати їх, що властиво української незалежної нації не може бути, бо український нарід споконвіку був нібито органічно злучений з російським народом, який є нібито його „старшим братом” і з яким він повинен в майбутності злитися, бо взагалі при недалекому повному комуністичному ладі має наступити злиття всіх народів у сучасних межах ССРСР. В тому напрямі історія України, українського народу, його культури і державної творчости є в цих советських публікаціях всебічно перекичвана і просто фальшована. Ситуація, яка витворилася в 1947 році, означає, що

1. українська наука в межах ССРСР є вповні поневолена, а
2. українська наука стала наслідком того вповні залежною від диктату советсько-московського режиму.

Отож для кожного ясно, що продовження діяльності НТШ на еміграції у вільних країнах, було конечністю, щоб виконувати те саме завдання, яке мали батьки НТШ сто років тому, а саме з метою:

1. щоб продовжувати в рямках НТШ українську вільну науку і
2. щоб українська наука в рамках НТШ була завжди, у своїх дослідях і публікаціях, вповні незалежною від всякої чужої пресії, та
3. щоб вона зокрема простувала своїми публікаціями все те, що перекичує і фальшує советська наука щодо України і її народу.

Проте, публікації наукових праць у рямках НТШ є конечні не лише з тієї причини, що наука і наукові публікації в Україні про Україну є пляново фальшовані і що ці публі-

кації є поширювані також поза кордонами ССРСР. Також необхідно продовжувати незалежну наукову дослідчу і публікаційну діяльність НТШ ще тому, що одночасно у вільних країнах закоринились в університетах і каледжах сильні московфільські елементи, які в своїй педагогічній праці та своїми публікаціями, користаються в основі явно або непомітно московською доктриною і тим способом викликають серед свого суспільства і особливо серед студіюючої молоді бажані московфільські і советофільські настрої. Вони мають до свого розпорядження досить засобів, щоб натискати також на деякі податливі елементи поміж емігрантами немосковських народів і впливати на них в бажаному напрямку: чи то, щоб вони в своїх публікаціях ішли в догоду їм, чи то, щоб вони мовчали про московфільські і советофільські заходи в академічних колах вільних країн.

Тому в „Хроніці НТШ” ч. 75, виданій вперше на еміграції за роки 1939-1949, підкреслено на стор. 12-ій, де говориться про напрям праці НТШ в нових умовах, провідну ідею науки в рамках НТШ, в такий спосіб:

„Як говорити про наукову працю на еміграції, то слід пам'ятати про те, що українська наука й українські вчені мають бути речниками української справи перед чужим світом”.

Такі є причини і спонуки усієї публікаційної діяльності НТШ у вільних країнах. Ця діяльність спиралась до тепер і буде спиратись тільки на фінансову підтримку української національної спільноти у вільних країнах і зокрема на пожертвах і дарах добродіїв-меценатів.

При цій нагоді подасмо спис публікацій НТШ на еміграції, з поділом на видання поодиноких НТШ у вільному світі.

Вичислені в брошурі "Сто років праці для науки й нації" - видання НТШ є подані лише в інформаційному характері і тільки на підставі тих даних, які були у розпорядженні канцелярії НТШ.

Аналогічно в цій сам інформаційній спосіб є подавані конкоразово публікації НТШ в "Хроніках" НТШ, що їх видає Головна Рада НТШ та в "Бюлетенях" НТШ.

Зладжування бібліографії видань НТШ не лежить в компетенції канцелярії НТШ. Бібліографічний показник видань НТШ є опрацьовуваний окремо проф. д-ром В. Левом і появиться окремою книжкою.

ВИДАННЯ В РЯМКАХ НТШ В ЗДА ЗА ОСТАННІХ 20 РОКІВ

ЗАПИСКИ НТШ:

- т. 161: Збірник Філологічної Секції т. 24, з працями К. Кисілевського, В. Лева, М. Соневицького, В. Радзиковича, М. Глобенка.
- т. 162: Збірник Філологічної Секції т. 25, з працями К. Кисілевського, М. Пшепюрської-Овчаренко.
- т. 165: Збірник Філологічної Секції т. 26, з працями П. Ковалева, В. Лева, М. Глобенка, Г. Лужницького, К. Кисілевського. Рецензії.
- т. 166: Збірник Філологічної Секції на пошану сторіччя народин І. Франка, з працями В. Дорошенка, Б. Кравцева, О. Кульчицького, В. Янева, Г. Лужницького, П. Ковалева, В. Лева, О. Домбровського, К. Кисілевського.
- т. 168: Збірник Філологічної Секції т. 29. П. Ковалів „Основи формування української мови в порівнанні з іншими східнослов'янськими мовами”.
- т. 170: О. Оглоблин: „Гетьман Іван Мазепа та його доба”. Праці Історично-Філософичної Секції.
- т. 171: Збірник Філологічної Секції т. 30, з працями В. Дорошенка, В. Яцуна, Г. Лужницького.
- т. 172: Збірник Філологічної Секції на пошану сторіччя народин Степана Смаль-Стоцького т. 28, з працями О. Цісика, Л. Луцева, К. Кисілевського, І. Новосівського, С. Смаль-Стоцького.
- т. 173: Збірник на пошану репресованих і знищених Сове́тами українських науковців, з працями М. Овчаренко, Р. Смаль-Стоцького, Ю. Шере́ха, І. Костюка.
- т. 174: Т. Мацьків: „Мазепа (1632-1709) в тогочасних англійських джерелах”.
- т. 175: Б. Винар: „Українська промисловість”. Студія Советського колоніалізму. т. I.
- т. 176: Тарас Шевченко. Збірник доповідей Світового Конгресу Української Вільної Науки — для вшанування сторіччя смерті Патрона НТШ, з працями В. Лева, А. Кня-

- жинського, І. Кедрина-Рудницького, Л. Луцева, О. Домбровського, Ю. Лінчевського, П. Ковалева, К. Меннінга, М. Чировського, Р. Придаткевича, В. Янева, п. С. Рабій-Карпінської, К. Кисілевського, П. Павловича, Б. Ковалева-Береста, Б. Загайкевича, В. Стецюка. Резолюції.
- т. 177: Збірник на пошану 70-річчя народин Романа Смаль-Стоцького, з працями В. Радзикевича, К. Кисілевського, І. Кедрина-Рудницького, В. Лева, М. Міллера, М. Стахова, митр. М. Германюка, Я. Рудницького, О. Горбача, П. Ковалева, М. Тершаківця, Б. Бойка, Л. Луцева, Д. Богачевського, В. Ду́ровського, К. А. Меннінга, В. Безушка, О. Соколишина, О. Горбача, Я. Ставучича, О. Домбровського, І. Сидорука, М. Кушніра, М. Андрусяка, Р. Климкевича, Я. Пастернака, Г. Лужницького, І. Новосівського, В. Шандора, О. Андрушкова, С. Крашеннінкова, Л. Зафійовської, Р. Осінчука, М. Міщенко, В. Стецюка.
- т. 178: М. Чубатий: „Княжа Русь-Україна та виникнення трьох східнослов'янських націй” .
- т. 179: Акад. Степан Смаль-Стоцький: „Т. Шевченко. Інтерпретації”.
- т. 180: „Шевченко і ми”. Збірник Філологічної Секції для відзначення 150-річчя з дня народження Патрона НТШ т. 31, з працями Р. Смаль-Стоцького, В. Стецюка, І. Кедрина, П. Ковалева, К. Кисілевського, В. Янева, В. Ленцика, Г. Лужницького, О. Дучимінської, В. Безушка, В. Радзикевича і двох промов Б. Лепкого.
- т. 183: „Іван Франко”. Збірник Філологічної Секції для відзначення 110-річчя народин і 50-річчя смерти Івана Франка, т. 32, ч. І, з працями Р. Смаль-Стоцького, В. Стецюка, В. Лева, М. Стахова, М. Андрусяка, К. Кисілевського, Г. Лужницького, О. Домбровського, В. Радзикевича, В. Жили, Я. Славучича, В. Вергана.
- т. 184: „Іван Франко” — як вище т. 33, частина II, з працями П. Ковалева, Ю. Бойка, Б. Романчука, В. Жили, В. Безушка, О. Кравченюка, В. Янева, Л. Храпливої, Р. Кухара, К. А. Меннінга.
- т. 185: Збірник Філологічної Секції т. 34, з працями Р. Смаль-Стоцького, П. Ковалева, Я. Славучича, В. Чапленка, О. Горбача, А. Фесенка, В. Жили, П. Павловича. Огляди, рецензії. Хроніка.

БІБЛІОТЕКА УКРАЇНОЗНАВСТВА:

- т. 5: П. Грицак: „Галицько-Волинська держава”.
- т. 6: А. Княжинський: „Дух нації”.
- т. 7: Б. Берест: „Історія українського кіна”.
- т. 8: „Історичні постаті Галичини 19-20 ст.” з працями о. Т. Войнарівського і о. І. Сохоцького.
- т. 9: У сторіччя смерті Шевченка. Збірник Осередку НТШ у Філядельфї, з працями Р. Смаль-Стоцького, М. Гергелевича, Д. Богачевського, Г. Лужницького.
- т. 10: М. Стахів: „Україна в добі Директорії” — т. 1. „Власними силами”; т. 2. „Україна між двома силами”; т. 3 „Україна між двома силами”, т. 4. „Директорія і Антанта”; т. 5. „Директорія і Антанта”; т. 6. „Криза на всіх фронтах”; т. 7. „Вихід з кризи”.
- т. 11: П. Оришкевич: „Географічні мапи України”.
- т. 12: І. Паульс: „Пушкіна ‚Полтава’ ” (англ. мовою).
- т. 13: Н. Король: „Українське козацтво — родоначальник кінного війська Московії-Росії”.
- т. 14: Ф. Б. Корчмарик: „Духові впливи Києва на Московщину в добу Гетьманської України”.
- т. 16: М. Чировський: „Українська економіка (англ. мовою).
- т. 17: „Професор д-р Роман Смаль-Стоцький і його заслуги для українського народу”. Збірник з працями В. Душника, Л. Е. Добрянського, М. Стахова, С. Й. Скубіка, І. Кедрина-Рудницького, К. А. Меннінга, Г. Накашідзе. (англ. мовою).
- т. 18: В. Яремко: „Галичина — від поділу до з’єднання” (англ. мовою).
- т. 19: П. К. Ковалів: „Українська мова”.
- т. 20: М. Стахів: „Україна і Росія” (англ. мовою).
- т. 23: В. Душник: „Українська Католицька Церква на Єкуменічному Синоді 1962-1965” (англ. мовою).
- т. 25: М. Богачевська-Хом’як: „Весна нації у Східній Галичині 1848 р.” (англ. мовою).
- т. 26: М. Стахів: „Третя советська республіка в Україні”.
- т. 27: І. М. Новосівський: „Буковинські українці і їх самовизначення в 1918 р.” (англ. мовою).
- т. 28: Р. Смаль-Стоцький: „Українська мова в Советській Україні”.

- т. 31: М. Стахів — Я. Штендера: „Західня Україна на переломі історії Європи”. Два томи (англ. мовою).
- т. 32: П. Оришкевич: „Географічні мапи України”. Нове видання.

УКРАЇНСЬКИЙ АРХІВ:

- т. 16: Угнів і Угнівщина. Збірник.
- т. 17: Збаражчина. Збірник споминів, статей і матеріалів.
- т. 18: В. Грабець: „З бувальщини Нового Села к. Чесанова в Галичині”.
- т. 19: Бережанська Земля. Збірник.
- т. 20: Теробовельська Земля. Збірник.
- т. 21: Шляхами Золотого Поділля. Збірник.

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА БІБЛІОТЕКА:

- т. 9: Б. Лепкий: „Казка мого життя”.
- т. 11: С. Парфанович: „Люди й тварини”.
- т. 12: о. М. Кравчук: „Слово о Полку Ігореві”.

PROCEEDINGS:

Історично-Філософічна Секція — 1 том (англ. мовою).
Філологічна Секція — 2 томи (англ. мовою).
Математично-Природописно-Лікарська Секція — 6 томів
(англ., франц., нім. мовами).

ДОПОВІДІ — PAPERS:

- т. 1: Д. Богачевський: „Проблеми нашої науки на еміграції”
В. Лев: „Фолкльорний матеріял у ‚Русалці Дністровій’ ”.
- т. 2: М. Остап’як: „Ізолювання вірусу азійської інфлюенци з пробних зразків — полокань горла та автопсійного матеріялу”.
- т. 3: Р. Смаль-Стоцький: „Вплив ‚спутніка’ на англійську мову в ЗДА” (англ. мовою).
- т. 4: Д. Богачевський: „Ідеологічні основи Листопадових Днів”.
- т. 5: В. Ящун: „Релігійне і морально-етичне обличчя Т. Шевченка”.
- т. 6: Р. Смаль-Стоцький: „Де Радіос — невідомий предтеча порівняльної слов’янської літератури” (англ. мовою).

- т. 7: о. І. Назарко: „Митр. Юліян Сас-Куїловський 1826-1900”.
- т. 8: Р. Смаль-Стоцький: „Шевченко і жиди” (англ. мовою).
- т. 9: Т. Мацьків: „Мазепа у тогочасних німецьких джерелах” (англ. мовою).
- т. 10: І. Витанович: „Соціальні і економічні тенденції в державній політиці Івана Мазепи”.
- т. 11: Л. Луців: „Академік проф. д-р Степан Смаль-Стоцький”. Акад. проф. М. Возняк: „Степан Смаль-Стоцький і Франко”.
- т. 12: К. А. Меннінг: „Роля Мазепи у Східній Європі” (англ. мовою).
- т. 13: І. Каменецький: „Початки нового британського імперіалізму” (англ. мовою).
- т. 14: Б. Кравців: „Федькович в нових літературознавчих публікаціях”.
- т. 15: П. Павлович: „Шевченкова спадщина і Коцюбинський”.
- т. 16: Р. Смаль-Стоцький: „Дискримінація та упередження у двох публікаціях ЮНЕСКО” (англ. мовою).
- т. 17: М. Пап: „Українська боротьба за суверенність 1917-18 рр.” (англ. мовою).
- т. 18: Р. Смаль-Стоцький: „Мазепинські традиції старої УНР”.
- т. 19: Р. Лисяк: „Роля нетироксинового, білковинами зв'язаного йоду в ідіопатичній Еритема Мультиформе” (англ. мовою).
- т. 20: Ж. Я. Ковалюк: „Шевченко і панславістична думка”.
- т. 21: Р. С. Голіят: „Коротка історія Українського Вільного Університету” (англ. мовою).
- т. 22: О. Соколишин: „У 390-річчя появи ‚Апостола‘ і ‚Букваря‘ Івана Федоровича у Львові”.
- т. 23: Збірка доповідей виголошених на Конференції на пошану проф. д-ра К. А. Меннінга, з нагоди його 70-ліття народин”, з працями Р. Смаль-Стоцького, В. Лева, М. Б. Куропаса, В. Душника, К. А. Меннінга. (англ. мовою).
- т. 24: Р. Смаль-Стоцький: „Початок боротьби за відновлення української державности” (англ. мовою).
- т. 25: М. Остап'як: „Синтеза наукової праці проф. д-ра В. Бригідера”.
- т. 26: К. Кисілевський: „Говорові особливості Шашкевичевої мови”.
- т. 27: Б. З. Гординський: „Терпен в лікуванні холелітіазіс і гіперхолестеролемії” (англ. мовою).

- т. 28: Р. Смаль-Стоцький: „Традиції Дж. Вашингтона в Україні” (англ. мовою).
- т. 29: В. Чапленко: „Наукова діяльність проф. д-ра П. Ковалева”.
- т. 30: о. І. Ткачук: „Науково-богословська і церковно-громадська діяльність проф. д-ра П. Ковалева”.
- т. 31: П. Ковалів: „Деякі особливості словотворення в українській мові”.
- т. 32: Т. Я. Баррадь: „Франціско де Міранда і проєктована російська інвазія в Латинській Америці 1787 р.” (англ. мовою).
- т. 33: П. Ковалів: „Системи фонемів у слов'янських мовах” (англ. мовою).
- т. 34: О. Повстенко: „Катедра св. Софії в Києві й доля архітектурних пам'яток великокняжної доби України”.
- т. 35: Р. Смаль-Стоцький: „Могутнє російське коріння у сучасному Ордені Єзуїтів” (англ. мовою).
- т. 36: Збірник праць на пошану проф. д-ра К. Кисілевського, з працями В. Стецюка, П. Ковалева, Е. Жарського, М. Остап'яка. Список наукових праць.

ОКРЕМІ ВИДАННЯ:

- В. Січинський: „Історія українського мистецтва”, 2 томи.
- Е. Маланюк: „Поезії”.
- Збірка українських новель.
- „Обірвані струни”. Антологія поезій поляглих і засланих 1920-45.
- Б. Лепкий: „Мазепа”. З-під Полтави до Бендер.
- Ю. Яновський: „Майстер корабля”.
- Вибір з творів І.Франка.
- М. Рудницька: „Західня Україна під большевиками”.
- В. Лев: „Сто років праці для науки й нації”. Коротка історія НТШ.
- П. Ковалів: „Лексичний фонд літературної мови Київського періоду 10-14 ст.”. 2 томи.
- І. Витанович: „Історія українського кооперативного руху”.
- П. Ковалів: „Слов'янські фонемі”. Резюме доповідей Світового Конгресу Української Вільної Науки 1967 р.
- П. Ковалів: „Вступ до історії східньо-слов'янських мов”. „Шевченкові думи і пісні” (англ. і укр. мовами).

ПРАЦІ ЧЛЕНІВ НТШ В ЗДА, ВИДАНІ ІНШИМИ ВИДАВНИЦТВАМИ:

- М. Стахів: „Західня Україна та політика Польщі, Росії і Заходу 1772-1918”. 2 томи.
- М. Стахів: „Західня Україна”. Нарис історії державного будівництва та збройної і дипломатичної оборони в 1918-1923 рр. 5 томів.
- М. Стахів: „Звідки взялася советська влада в Україні і хто її будував”.
- М. Стахів: „Перша советська республіка в Україні”. Нарис історії російської агресії та конституційного розвитку советської влади під час першої частинної окупації України.
- М. Стахів: „Друга советська республіка в Україні”. Нарис історії другої російської агресії та конституційного будівництва советської влади під час другої частинної окупації України.
- М. Стахів: „Гетьманський режим в Україні в 1918 р. і його державно-правна якість”.
- М. Стахів: „Українські політичні партії у соціологічному наświetленні”.
- М. Стахів: „Минуле й майбутнє українців в Америці”.
- М. Стахів: „Третя советська республіка в Україні”. Нариси з історії третьої воєнної інвазії Советської Росії в Україну і розвитку окупаційної системи в часі: Листопад 1919 — Листопад 1924.
- С. Горак: „Україна в інтернаціональній політиці” (нім. м.).
- С. Горак: „Історичний шлях до большевизму”.
- С. Горак: „Польща і її національні меншини” (англ. мов.).
- С. Горак: „Інтернаціональні справи Польщі в 1918-1960” (англ. мовою).
- С. Горак: „Студії українознавства в американських університетах” (англ. мовою).
- С. Горак: „Михайло Грушевський — портрет історика” (англ. мовою).
- М. Чубатий: „Історія християнства в Україні”.
- М. Чубатий: „Українська історична наука — її розвиток та досягнення”.
- Г. Лужницький: „Українська Церква між Сходом і Заходом”.

- Г. Лужницький — о. В. Поспішил: „Змагання за Український Католицький Патріярхат”. (англ. мовою).
- Г. Лужницький: „Переслідування і нищення Української Церкви російськими більшовиками”. (англ. мовою).
- М. Чировський: „Історія російської імперії”. 3 томи (англ. мовою).
- М. Чировський: „Економічні фактори у розвитку Росії” (англ. мовою).
- П. Стерчо: „Дипломатія подвійної моралі”. (англ. мовою).
- П. Стерчо: „Урядова координація операцій польських і мадярських терористів в Карпатській Україні 1938-1939 рр.” (англ. мовою).
- П. Стерчо: „Карпато-Українська держава в 1918-1919 рр.”.
- І. Новосівський: „Буковинські українці і їх самовизначення в 1918 р.”. (англ. мовою).
- Л. Добрянський: „Уразливі росіяни” (англ. мовою).
- Л. Добрянський: „Комуністичні економічні системи”. (англ. мовою).
- Л. Добрянський: „Десять причин проти консулярного договору ЗДА-Совети” (англ. мовою).
- В. Січинський: „Україна в заграничних коментарях і описах від 6 до 20 ст.”. (англ. мовою).
- Р. Смаль-Стоцький: „Полонені народи” (англ. мовою).
- Р. Смаль-Стоцький: „Шевченко зустрічає Америку” (англ. мовою).
- Р. Смаль-Стоцький: „Проблема національності в Сов. Унії і російський комуністичний імперіалізм” (англ. мовою).
- Р. Смаль-Стоцький: „Слов'яни і тевтони” (англ. мовою).
- В. Душник: „В пошуку за волею” (англ. мовою).
- В. Душник: „Російський Тимчасовий Уряд і Українська Центральна Рада” (англ. мовою).
- о. І. Нагаєвський: „Історія України” (англ. мовою).
- о. І. Лебедович: „Полеві духовники УГА”.
- П. Ковалів: „Молитовник-служебник. Пам'ятка 14 ст.”
- П. Оришкевич: „Українці Засяння”. Географічно-історичний нарис.
- В. Чапленко: „Дещо про мову”.
- В. Чапленко: „Нові знадоби до етногенези слов'ян та інших народів”. Етимологічні досліді.
- К. А. Меннінг „Україна під Совстами” (англ. мовою).
- К. А. Меннінг: „Шевченко — співець України” (англ. м.).
- І. Кедрин-Рудницький: „Паралелі в історії України”.

- Ю. Фединський: „Неанглійські мови в державному законодавстві ЗДА”. (англ. мовою).
- В. Ленцик: „Журавно і Журавенщина”.
- В. Ленцик: „Богословська Академія у Львові”.
- Л. Шанковський: „Похідні групи ОУН”.
- Л. Шанковський: „Українські армії в боротьбі за державність”.
- Л. Шанковський: „Історія УПА в історії Українського Війська”.
- С. Гординський: „Українські ікони”.
- С. Гординський: „Українські церкви в Польщі”.
- Ф. Б. Корчмарик: „Християнізація Європейського Сходу і місяєвські аспірації Москви як Третього Риму” (англ. мовою).
- о. М. Войнар: „Проект конституції Патріархату Української Церкви”.
- о. М. Войнар: „Заряд Василіянського Чину”. (лат. мовою).
- о. М. Войнар: „Василіянські Капігули”. (лат. мовою).
- о. М. Войнар: „Протоархимандрит Василіян”. (лат. мовою).
- о. М. Войнар: „Акти папи Інокентія IV”. (лат. мовою).
- о. М. Войнар: „Декрет про Східні Католицькі Церкви”. (лат. мовою).
- о. М. Войнар: „Корона короля Данила у візантійській структурі політично-юридичній”. (лат. мовою).
- о. М. Войнар: „Східній кодекс про східні обряди і особи”. (англ. мовою).
- о. М. Войнар: „Адопція і опіка як подружжі перешкоди”. (англ. мовою).
- І. Каменецький: „Тайні пляни нацистів щодо Східньої Європи. Студія політики лебенсрауму”. (англ. мовою).
- Р. Ільницький: „Німеччина і Україна 1934-1945 рр.”. 2 томи. (нім. мовою).
- Л. Винар: „Михайло Грушевський, як голова Наукового Товариства ім. Шевченка”.
- Л. Винар: „Життя і наукова діяльність Михайла Грушевського”.
- Л. Винар: „Огляд історичної літератури про початки української козащини”.
- Р. Єндик: „Вступ до расової будови України”. Основні питання з загальної і суспільної антропології та еugenіки України.

- Р. Верес: „Україна. Вибрані довідки англійською мовою”.
(англ. мовою).
- Б. Винар: „Економічний колоніалізм в Україні”.
- О. Соколишин: „М. Василенко — творець новітньої школи історії українського права”.

ВИДАННЯ В РЯМКАХ НТШ В ЕВРОПІ ЗА ОСТАННІХ 20 Р.

ЗАПИСКИ НТШ:

- т. 156: „В 300-ліття Хмельниччини”. Збірник Історично-Філософської Секції.
- т. 157: Л. Окіншевич: „Значне військове товариство в Україні-Гетьманщині 17-18 ст.” Праці Історично-Філософської Секції.
- т. 158: Є. Ю. Пеленський: „Україніка в західньо-європейських мовах”. Бібліографія.
- т. 159: А. Яковлів: „Український кодекс 1743 р.”. Праці Історично-Філософської Секції.
- т. 160: В. Кубійович: „Етнографічна карта Південно-західньої України (Галичини). Праці Історично-Філософської Секції. (англ. і укр. мовами).
- т. 163: В. Прокопович: „Печать малоросійская”. Сфагістичні етюди.
- т. 164: „Корона Данила Романовича 1253-1953”. Праці о. А. Великого, о. М. Войнара, о. Е. Камінського, о. І. Хоми, о. М. Стасева, о. І. Назарка.
- т. 167: М. Оглоблин—Глобенко: „Історико-літературні статті”.
- т. 169: Збірник на пошану Зенона Кузеля. Праці Філологічної і Історично-Філософської Секцій. Автори В. Янів, А. Чернецький, І. Витанович, В. Маркус, О. Кузелева, Р. Смаль-Стоцький, І. Мірчук, О. Кульчицький, Ф. Колесса, Є. Ю. Пеленський, Я. Рудницький, о. І. Яцків, о. М. Левенець, З. Кузеля, П. Одарченко, А. Г. Горбач, П. Зварич, О. Берест, С. Килимник, Є. Онацький, І. Сидорук, В. Лев, П. Ковалів, Е. Кошмідер, Ю. Шевельов, О. Горбач, К. Кисілевський, М. Антонович, І. Борщак, Б. Галлайчук, О. Домбровський, Г. Кох, Б. Крупницький, К. Митрович, М. Міллер, О. Оглоблин, Я. Пастернак, Н. Полонська-Василенко, В. Сеніотович, М. Чубатий, О. Шульгин, Р. Якемчук, В. Кубійович.

- т. 181: „Релігія в житті українського народу”. Збірник матеріалів Наукової Конференції у Рокка ді папа 1963 р. — на пошану кард. Йосифа Сліпого у 75-ліття народин і 50-ліття священства. Праці В. Янева, о. А. Великого, А. Жуковського, О. Кульчицького, П. Курінного, Б. Микитюка, о. І. Патрила, Н. Полонської-Василенко, П. Цимбалістого.
- т. 182: С. І. Гольдельман „Жидівська національна автономія в Україні 1917-20 рр.”
- т. 186: Збірник на пошану Олександра Шульгина 1889-1960. Праці Історично-Філософичної Секції. Автори: А. Жуковський, В. Янів, О. Кульчицький, О. Оглоблин, С. Крашенніников, Є. Врецьона, М. Грушевський. Біографічні і бібліографічні матеріали.
- т.188: В. Д. Гайке: „Українська дивізія „Галичина””.

БІБЛІОТЕКА УКРАЇНОЗНАВСТВА:

- т. 1: Я. Падох: „Нарис історії українського карного права”.
- т. 2: І. Холмський: „Історія України”.
- т. 3: Ю. Шерех: „Нарис сучасної української літературної мови”.
- т. 4: П. Зайцев: „Життя Тараса Шевченка”.

PROCEEDINGS:

Історично-Філософична Секція — 1 том (англ., франц., нім. мовами).

ІНШІ ВИДАННЯ:

Резюме Наукової Конференції в Сарселі 1952.
 Історія Наукового Товариства ім. Шевченка. 1949.
 Сьогочасне і минуле — 2 томи. 1948-1949.
 Олександр Шульгин 1889-1960. Збірник 1961. (франц. м.).
 Н. Василик „Шевченкіана в Баварській Державній Бібліотеці”. (нім. мовою).
 „Тарас Шевченко. Його життя і твори”. (нім. мовою).
 В. Кубійович: Мені 70.

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА:

Систематична частина — 3 томи. (праця членів усіх НТШ)
 Словникова частина — досі 5 томів. (праця членів усіх НТШ).
 Ukraine — A Concise Encyclopaedia — 2 томи.

ВИДАННЯ В РЯМКАХ НТШ В КАНАДІ ЗА ОСТАННІВ 20 РОКІВ

БІБЛІОТЕКА УКРАЇНОЗНАВСТВА:

- т. 21: Т.Кобзей: „Великий різьбар українських селянських душ”.
- т. 22: М. Сосновський: „Україна в міжнародніх відносинах 1945-65 на міжнародній арені”.
- т. 24: М. Гуцуляк: „Українець — співтворець кордонів Канади і Аляски”.
- т. 29: „Слово і зброя”. Антологія української поезії присвяченої УПА і революційно-визвольній боротьбі.

ІНШІ ВИДАННЯ:

- Я. Пастернак: „Археологія України”.
- Збірник матеріялів 4-ої Наукової Конференції НТШ 1953.
- Збірник матеріялів 5-ої Наукової Конференції НТШ 1954.
- Збірник матеріялів Наукових Конференцій НТШ 1962.
- „В обороні української культури і народу”. Збірник матеріялів Наукової Конференції 1966.
- В. Лазорко: „Матеріяли до систематики і фавністики жуків України”.
- Д. Бучинський: „Минувшина і теперішність української книжки” (еспан. мовою).

ВИДАННЯ В РЯМКАХ НТШ В АВСТРАЛІЇ ЗА ОСТАННІХ 20 РОКІВ

БІБЛІОТЕКА УКРАЇНОЗНАВСТВА:

- т. 15: „Українці в Австралії”. Матеріяли до історії поселення українців в Австралії.

ВИДАННЯ В РЯМКАХ ГОЛОВНОЇ РАДИ НТШ ЗА ОСТАННІХ 20 РОКІВ

ХРОНІКА НТШ:

- т. 75: за роки 1939-1949.
- т. 76: резюме доповідей.
- т. 77: за роки 1949-1953.
- т. 79: за рік 1963.
- т. 80: за роки 1964-1965.

ПЛАН ВИДАНЬ НТШ В ЗДА НА НАЙБЛИЖЧИЙ ЧАС

- Історія України. 2 томи. (Збірна праця англ. мовою).
Історія суспільно-економічного розвитку України. 2 томи.
(збірна праця англ. мовою) .
- Історія відносин України з Польщею, Білоруссю і Прибалтикою. (Збірна праця англ. мовою) .
- І. Франко: „Мойсей і інші поеми”. Передмова К. А. Меннінга.
(англ. мовою).
- М. Стахів — П. Стерчо — М. Чировський: „Україна і європейський закат 1917-20 рр.”. 4 томи. Передмова П. Юзика. (англ. мовою).
- В. Лев: „Бібліографія видань НТШ 1873-1973”. 2 томи.
- В. Лев: „Творчість Богдана Лепкого”.
- В. Тремб'язький: „Консулярна система У.Н.Республіки”.
„Гуцульщина — перлина Українських Карпат”. Монографія.
Тексти Р. Кобринського, світлини М. Пацлавського. Український Архів, том 22.
- „Абетка — на тлі історії України” рисунки Я. Паладія, тексти Л. Полтави. Українська Літературна Бібліотека том. 10.
- о. І. Ліщинський „Рід Ліщинських і Пінковських”. Український Архів том 23.
- М. Сосновський: „Дмитро Донцов — політичний портрет”. Бібліотека Українознавства том 33.
- В. Яцун: „Український говір Брідщини в 30-40 рр. 20-го століття”. Бібліотека Українознавства том 36.
- П. Ковалів: „Українська фраза”. Бібліотека Українознавства том. 38.
- Збірник на пошану проф. д-ра Бориса Іваницького — основоположника української лісівницької науки, з працями Я. Зубаля, Р. Кобринського, П. Нікішина. Бібліотека Українознавства том 37.
- О. Соколишин: „Лемко — першодрукар церковно-слов'янських книг кирилицею”. Доповіді-Пейперс том 38.
- Наукові Збірники в серії „Записки НТШ” або „Просідінгс” Секцій.
-